

AKÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır. Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 04 (468) 25-31 Yanvar, Çileyə paş, İl-Sal 2022
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasi

Qiyməti: 40 qəpik
Həjaye:

30-YANVAR KÖMRÜK ƏMƏKDAŞLARININ PEŞƏ BAYRAMI GÜNÜDÜR . BAYRAMINIZ MÜBARƏK ƏZİZ KÖMRÜKÇÜLƏR

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Binə qəsəbəsində yeni inşa edilmiş Tədris və Xidmət Kompleksinin açılışında iştirak ediblər

Səh. 8

Serok Barzanî salvegera rizgarkirina Kobanî pîroz kir

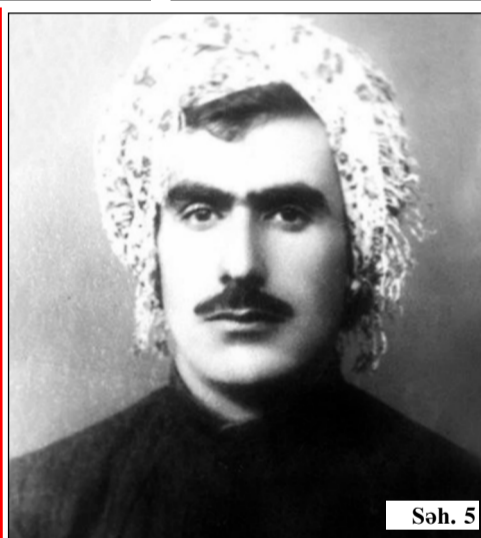
Səh. 6

Kürd imperatorluqları

Səh. 4

Nêçîrvan Barzanî li ser biryara Almanyayê: Pêwîstî bi hewleke hevbeş heye

Səh. 5

Kürd ədibləri haqqında araşdırmalar

Səh. 8

Mesrûr Barzanî û Cihnişinê Ebû Dabiyê pêxistina pêwendiyar gotûbêj kirin

Səh. 11

Bijartina dersa kurdî dê rêya mafê perwerdeya bi zimanê kurdî xweştir bike

ABŞ uzun müddətdən sonra ilk dəfə Suriyada AH-64 "Apache" helikopterləri yerləşdirib

Səh. 3

Salvegera rizgarkirina Kobanî

Səh. 8

Laçınım deyən dilimizin biri də susdu

Səh. 4

Премьер-министр Ирака и спецпредставитель ООН обсудили сотрудничество в области безопасности

Səh. 18

Qafqazda Şəddadi Kürd dövləti

Səh. 7

Хакеры взломали иранское ТВ и пожелали смерти Хаменеи

Səh. 19

Səh. 3

YAP Samux rayon təşkilatına sədr təyin olunub

Səh. 9

Sekreterê Giştî yê NY: Li Efxanistanê xelk bo kirina xwarinê zarokên xwe difiroşin

Səh. 11

Avukat Dilan Koç: Aileler Kürtçe seçmeli derslerde karşılaştıkları sorunları bize ulaştırınsınlar

Səh. 18

Премьер Ирака призвал страны не ограничивать авиасообщение с республикой на фоне атаки

Prezident İlham Əliyev Mühəribə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədri Fatma Səttarovaya "İstiqlal" ordenini təqdim edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 25-də İkinci Dünya müharibəsinin iştirakçısı, Mühəribə, Əmək və Silahlı Qüvvələr Veteranları Təşkilatının sədri Fatma Səttarovanın 100 illiyi münasibətilə ona Azərbaycan Respublikasının ictimai həyatında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə "İstiqlal" ordenini təqdim edib.

Dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildiren Fatma Səttarova dedi: Azərbaycanımın, Azərbaycan Ordusunun qəhrəman oğlu, Ali Baş Komandan, 44 günün içində o boyda dağlıq yerləri, Qarabağı aldınız. Böyük qəhrəmanlıqdır. Azərbaycan xalqı Sizinlə fəxr edir, Allah qorusun. Siz camaata ruh verdiniz, Siz camaata inam verdiniz, Siz camaata ölkə qaytardınız, Siz Vətən qaytardınız, torpağımızı qaytardınız.

Prezident İlham Əliyev: Bu, bizim hamımızın qələbəsidir, Azər-

baycan xalqının qələbəsidir.

Fatma Səttarova: Bəli, hamımızın, Azərbaycan xalqının qələbəsidir. Bəli, qələbəsidir, düzdür, o qələbənin rəhbəri lazımdır, o qələbəni qazanmaqdan ötrü rəhbər lazımdır.

Prezident İlham Əliyev: Bu qələbədə veteranların da payı çox olub. Siz hamımız üçün nümunəsiniz. Siz İkinci Dünya müharibəsində qəhrəmanlıq göstərmisiniz, böyük fədakarlıq göstərmisiniz. Ondan sonra da

həmişə fəal olmusunuz. Sizi mən yüksək ordenlə təltif etmişəm.

Fatma Səttarova: Bilirəm, çox sağ olun, Allah razı olsun.

Prezident İlham Əliyev: Bu, Azərbaycan dövlətinin ən ali ordenlərindən biridir, "İstiqlal"

ordenidir. Siz buna layiqsiniz. Çünki siz öz heyatınızla istiqlal ideallarımızı tərənnüm etmisiniz və müstəqillik dövründə sizin fəallığınız, sizin sözünüz, qətiyyətli addımlarınız, dövlətçiliklə bağlı gördüyünüz işlər bizim üçün çox əzizdir və nümunədir.

Fatma Səttarova: Çox sağ olun, Sizə qurban olum.

Prezident İlham Əliyev: Hər zaman sizinlə və digər veteranlarla 9 May Günündə görüşəndə biz Qarabağ haqqında danışırıq.

Fatma Səttarova: Bəli, ancaq.

Prezident İlham Əliyev: Qarabağ haqqında danışırıq və mən deyirdim ki, gün gələcək biz torpaqları azad edəcəyik, bax, gün geldi.

Fatma Səttarova: Şükür, çox şükür.

Sonra Prezident İlham Əliyev Fatma Səttarovaya "İstiqlal" ordenini təqdim etdi və ona möhkəm cansağlığı arzuladı.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Binə qəsəbəsində yeni inşa edilmiş Tədris və Xidmət Kompleksinin açılışında iştirak ediblər

Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Bakının Xəzər rayonunun Binə qəsəbəsində yeni inşa edilən Tədris və Xidmət Kompleksinin yanvarın 27-də açılışı olub.

külək və mexaniki elektrik enerjisi qurğularının modelləri quraşdırılıb.

Binə qəsəbəsinin balaca sakinləri də unudulmayıb. Heydər Əliyev Fondunun

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, Binə qəsəbəsinin Açıqlıq və Təmənis yaşayış massivlərində indiyədək təhsil ocaqları olmadığından şagirdlər yaxın ərazilərdəki tədris müəssisələrində oxumaq məcburiyyətində idilər. Sakinlər bu ərazidə məktəb və uşaq bağçasının inşası ilə əlaqədar Heydər Əliyev Fonduna müraciətlər etmişdilər. Müraciətlər araşdırılıb, bu massivlərdə uşaqların və məktəblilərin təhsil ala biləcəyi məktəb və məktəbəqədər müəssisələrin olmadığı müəyyən edilib. Bu səbəbdən 2020-2021-ci illərdə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Binə qəsəbəsində Tədris və Xidmət Kompleksi inşa olunub.

Kompleksin ərazisində orta məktəb və körpələr evi-uşaq bağçası, stadion və idman sahələri yaradılıb. Ərazi abadlaşdırılaraq müxtəlif növ ağaclar əkilib, həmçinin istirahət parkı salınıb.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva kompleksin ərazisində tikilmiş 292 sayılı tam orta məktəbdə yaradılan şəraitlə tanış oldular.

Bildirildi ki, 1400 şagird yerlik məktəbin dördmərtəbəli binasında sinif, əmək, hərbi və kompüter otaqları, laboratoriya, kitabxanalar, yeməxana və idman zalı var. Məktəb zəruri mebel və avadanlıqlarla, əyani vəsaitlərlə tam təchiz edilib. Məktəbin həyatında günəş,

təşəbbüsü ilə kompleksdə 192 yerlik körpələr evi-uşaq bağçası inşa edilib.

Bağça ilə tanış olan dövlətimizin başçısına və birinci xanıma məlumat verildi ki, burada qrup, yataq, oyun və yaradıcılıq otaqları, müəllimlər üçün metodiki otaqlar, idman və akt zalları, yeməxana və mətbəx yaradılıb. Uşaq bağçası zəruri mebel və avadanlıqlarla təchiz edilib. Həyətəyən ərazidə oyun və idman meydançası da salınıb.

Tədris və Xidmət Kompleksinin ərazisində gündəlik 100 pasiyentə xidmət göstərmək imkanı olan tibb məntəqəsi və 150-yə qədər vətəndaşa xidmət göstərə biləcək poçt məntəqəsi inşa edilib.

Onu da qeyd edək ki, elm və təhsil Heydər Əliyev Fondunun ictimai fəaliyyətinin əsas prioritetləri sırasındadır. Fondun uğurla icra olunan layihələrindən biri "Yeniləşən Azərbaycana - yeni məktəb" proqramıdır. 2005-ci ildən həyata keçirilən layihənin əsas məqsədi təhsil sahəsində mövcud olan problemlərin həllinə kömək etmək, ölkə miqyasında müasir standartlara cavab verən təhsil kompleksləri yaratmaq, tədrisin səviyyəsinə bilavasitə təsir edən problemləri aradan qaldırmaqdır.

Binə qəsəbəsində yeni inşa edilən Tədris və Xidmət Kompleksi kimi layihələrin icrası ilə Heydər Əliyev Fondu Prezident İlham Əliyevin konseptual təhsil strategiyasının həyata keçirilməsinə əsaslı töhfə verir.

Prezident İlham Əliyev Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibini videoformatda qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 28-də Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibi Kunio Mikuriyanı videoformatda qəbul edib.

lararası təmaslar və nəqliyyat bağlantılarının inkişafı üçün əlverişli imkanlar yaratdığını qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin əlverişli

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanla Ümumdünya Gömrük Təşkilatı arasında səmərəli əməkdaşlığı və təşkilatın ölkəmizə göstərdiyi dəstəyi qeyd edərək, Kunio Mikuriya ilə əvvəllər keçirdiyi görüşləri və aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı. Dövlətimizin başçısı Ümumdünya Gömrük Təşkilatının Baş katibinin Azərbaycanla əməkdaşlığı daim diqqət mərkəzində saxlamasını yüksək qiymətləndirdiyini, təşkilatın dəyərli tövsiyə və məsləhətlərinin ölkəmizdə bu sektorun inkişafına töhfə verdiyini diqqətə çatdırdı.

Baş katib Kunio Mikuriya Azərbaycanda gömrük xidmətinin yaradılmasının 30 illiyi ərəfəsində Bakıda olmasından məmnunluğunu ifadə etdi, ölkəmizin regionda və dünyada rolunun artması münasibətilə Prezident İlham Əliyevə təbriklərini çatdırdı. O, rəhbərlik etdiyi təşkilatın Azərbaycanda gömrük sahəsində aparılan islahatlara dəstəyinin davam edəcəyini vurğulayaraq, Azərbaycanın regional inkişaf və nəqliyyat qovşağı mərkəzinə çevrildiyini bildirdi. Kunio Mikuriya Cənubi Qafqaz regionunda yaranmış sabitliyin regional əməkdaşlıq, insan-

coğrafi mövqeyi, infrastruktura yatırılmış investisiyalar, qonşu dövlətlərlə qurulmuş əlaqələr sayəsində Azərbaycanın regionun nəqliyyat-logistika mərkəzinə çevrildiyini bildirdi və regional bağlantıların əməkdaşlıq üçün əlverişli mühit yaratdığını diqqətə çatdırdı. Dövlətimizin başçısı regional əməkdaşlıq məsələlərinə toxunaraq, COVID-19 pandemiyasının yaratdığı global iqtisadi böhrana baxmayaraq, Azərbaycanın keçən il əsas tərəfdaş dövlətlərlə ticarət dövriyyəsinin artmasının ölkə iqtisadiyyatının bərpasının və inkişafının göstəricisi olduğunu bildirdi. Azərbaycan Prezidenti keçən il iqtisadiyyatın 5 faizdən çox, qeyri-neft sektorunun 7 faiz, qeyri-neft sənaye sektorunun isə 20 faiz artmasının aparılmış islahatların nəticəsi olduğunu qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin bitməsindən sonra regionda əməkdaşlıq üçün yeni imkanların yarandığını vurğuladı.

Görüşdə Azərbaycan ilə Ümumdünya Gömrük Təşkilatı arasında əməkdaşlığın inkişaf perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparıldı.

YAP Samux rayon təşkilatına sədr təyin olunub

Yanvarın 28-də Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin videokonfrans formatında növbəti iclası keçirilib. İclasın müzakirəsinə "Yeni Azərbaycan Partiyasının yerli təşkilatlarının sədrlərinin vəzifəyə təyin edilməsi" məsələsi çıxarılıb.

YAP Sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov bildirib ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının VII Qurultayından sonra partiyanın həyatında yeni mərhələ başlayıb, yeni qəbul olunmuş Nizamnaməyə əsasən partiyanın yeni strukturu müəyyən edilib. Vurğulanıb ki, Nizamnaməyə əsasən partiya strukturunda vəzifə tutan şəxs digər vəzifə daşıya bilməz.

Mərkəzi Aparatın rəhbəri qeyd edib ki, artıq ötən ilin sentyabr ayın-

dan partiyanın Bakı şəhəri üzrə təşkilatlarının sədrləri öz vəzifələrinin icrasına başlayıblar. Ötən dövr ərzində respublikanın digər şəhər və rayonları üzrə yerli təşkilatların sədrliyinə namizədlərin müəyyənlişdirilməsi ilə bağlı geniş təhlillər, müzakirələr aparılıb və yekun olaraq təklif olunan namizədlərin siyahısı hazırlanaraq əvvəlcədən İdarə Heyətinin üzvlərinə təqdim olunub.

Müzakirələr zamanı çıxış edən YAP İdarə Heyətinin üzvləri Cavid Osmanov, Asif Əsgəri, Ramin Məmmədov, Şahin İsmayilov, Hikmət Babaoğlu, Elmar Qasimov, Anar İsgəndərov və Eldar İbrahimov yerli təşkilatların sədrliyinə layiqli namizədlərin irəli sürüldüyünü qeyd ediblər.

Müzakirələrdən sonra səsvermə

keçirilib və aşağıdakı şəxslər yerli təşkilat sədrləri təyin olunub:

YAP Sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov yeni təyin olunan yerli təşkilatların sədrlərinə fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

İclasda həmçinin, YAP-ın Şəki şəhər təşkilatın sabiq sədri Həsən Həsənov, Gəncə şəhər təşkilatının sabiq sədri, YAP Təftiş Komissiyasının üzvü Naqif Həmzəyev, Abşeron rayon təşkilatının sabiq sədri Bilman Vəliyev çıxış edərək ötən dövr ərzindəki fəaliyyətlərinə verilən müsbət qiymətə görə təşəkkür edib və yeni sədrlərə işlərində nailiyyətlər arzulayıblar.

Eyni zamanda, YAP Füzuli rayon təşkilatının sədri Almaz Həşimova və yeni təyin olunmuş Sabirabad rayon təşkilatının sədri Varis Rüstəmov göstərilən yüksək etimada görə təşəkkürlərini ifadə edərək bu etimadı layiqincə doğrultmağa çalışacaqlarını vurğulayıblar.

İclasın sonunda YAP Sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov qarşıda dayanan vəzifələrdən danışıb və qeyd edib ki, bu il partiyamızın təsis olunmasının 30 illik yubileyi ilə əlaqədar tədbirlər planı hazırlanır. Yubiley ili çərçivəsində bir çox tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

İclasda həmçinin cari məsələlərlə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Gəncədə Qəmbər Hüseynlinin abidəsinin ətrafında aparılan yenidənqurma işləri tamamlanmaq üzrədir

Gəncədə abadlıq-quruculuq işləri geniş vüsət alıb. Şəhərin park və xiyabanlarında, o cümlədən digər ərazilərdə mütəmadi olaraq iməciliklər təşkil olunur, ağac və gül kolları əkilib, məişət tullantılarından təmizlənir.

Daha öncə xəbər verdiyimiz kimi, dahi bəstəkar Qəmbər Hüseynlinin abidəsinin yerləşdiyi ərazidə də yenidənqurma işləri aparılır. Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov sözügedən əraziyə gedərək, görülən işlərlə yerində tanış olub. Şəhər rəhbərinə bildirilib ki, hazırda parkda təmir-bərpa işləri yekunlaşmaq üzrədir. Belə ki, parkın ərazisinə daş döşmələr döşənib, yeni oturacaqlar qoyulub, zibil qutuları yeniləri ilə əvəz olunub, yaşıllıqlar salınıb. O da bildirilib ki, parkda uşaqlar və böyüklər üçün müxtəlif əyləncə və idman qurğuları quraşdırılacaq. Təmir işləri yekunlaşdıqdan sonra ərazidə genişmiqyaslı iməcilik təşkil olunacaqdır.

Görülən işlərlə yerində tanış olan Niyazi Bayramov, bəzi məsələlərlə bağlı aidiyyəti şəxslərə öz tapşırıq və tövsiyələrini verib.

Qeyd edək ki, görülən bütün işlər şəhər sakinlərinin asudə vaxtlarından səmərəli istifadəsi üçün nəzərdə tutulub.

Tərtər rayonunda indiyədək vətəndaşlara 106 min 286 doza vaksin vurulub

"Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyası"na əsasən respublikamızın hər yerində olduğu kimi Tərtər rayonunda da əhalinin peyvənd olunması prosesi davam edir.

Rayon mərkəzi xəstəxanasının həkim heyəti rayon mərkəzi ilə yanaşı kənd yaşayış məntəqələrində də əhalinin kütləvi olaraq vaksinasiyadan keçməsinə həyata keçirir. İndiyədək rayon sakinlərinə 106 min 286 doza vaksin vurulub. Birinci

mərhələ üzrə peyvənd olunanların sayı 45 min 213, II mərhələ üzrə peyvənd olunanların sayı 40 min 108, Buster doza üzrə peyvənd olunanların sayı 20 min 415 və revaksinasiya olunanlar isə 550 nəfərdir.

Vaksinləşmə prosesinə könüllü olaraq qatılan sakinlər onların sağlamlıqlarının qayğısına qaldıqlarına və yaradılan şəraitə görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıqlarını ifadə ediblər.

Əziz vətəndaşlar Sizləri hər birimizin, yaxınlarımızın və ümumilikdə xalqımızın sağlam gələcəyi naminə koronavirus pandemiyası kimi olduqca təhlükəli xəstəliklə mübarizə məqsədilə ölkəmizdə tətbiq olunan xüsusi karantin rejiminin bütün tələblərinə ciddi riayət etməyə, vaksinasiya prosesində fəal iştirak etməyə dəvət edirik.

ABŞ uzun müddətdən sonra ilk dəfə Suriyada AH-64 "Apache" helikopterləri yerləşdirib

Suriyada son bir neçə gündür ABŞ-ın dəstəklədiyi kürd silahlıları ilə İŞİD terrorçuları arasında toqquşmalar davam edir. Hadisələr Həsəkə vilayətində yerləşən Qveyran qəsəbəsi ərazisində cərəyan edir.

Ordu.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, İŞİD-ə qarşı kürd silahlıları döyüşsə də, onlar çətinlik çəkiblər.

Nəticədə Amerika komandanlığı Həsəkə vilayətində İŞİD-ə qarşı xüsusi əməliyyat keçirmək qərarına gəlib. Bu əməliyyat zamanı Amerika kontingenti uzun müddət ərzində ilk dəfə olaraq döyüş təyyarələrini, o cümlədən AH-64 "Apache" hücum helikopterlərini cəlb edib.

Sözügedən vilayətdə yüzlərlə İŞİD üzvünün saxlanıldığı Əl-Sina həbsxanası yerləşir.

Amerika kontingenti yaraqlılara müqaviməti dayandıрмаğı və təslim olmağı təklif edib, lakin bu təkliflərə məhəl qoyulmayıb. Bundan sonra Amerika təyyarələri gecə saatlarında məşəllər ataraq Qveyran bölgəsi üzərində peyda olub. ABŞ ordusunun "Bradley" zirehli texnikası Əl-Sina bölgəsinə doğru irəliləyib. Amerika helikopterləri yaraqlılara havadan hücum edib.

ABŞ-ın Suriyadakı qüvvələrinin komandanı, general-mayor Con Brennan İŞİD-ə qarşı mübarizənin davam etdiyini vurğulayıb.

Laçınli köçkünlərin məskunlaşdığı Taxtakörpü qəsəbəsində növbəti iməcilik keçirildi

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin davamlı diqqət və qayğısı sayəsində laçınli məcburi köçkünlərin müvəqqəti olaraq daha sıx məskunlaşdıqları ərazilərdən biri kimi Ağcabədi rayonu Taxtakörpü qəsəbəsi gündüzdən abadlaşaraq müasir yaşayış məntəqəsinə çevrilmişdir. Qəsəbədə əhalinin fasiləsiz elektrik enerjisi, qaz və su təminatı ilə yanaşı qəsəbənin abadlaşdırılması və təmizliyi Laçın rayon rəhbərliyinin diqqətində olan ümdə məsələlərdəndir. Bununla bağlı mütəmadi olaraq qəsəbə sakinlərinin və qəsəbə ərazisində fəaliyyət göstərən idarə müəssisələrin iştirakı ilə vaxtaşırı iməciliklər keçirilir. Küçə və yollarda təmir işləri görülür.

21 yanvar 2022-ci il tarixində keçirilən növbəti iməcilik zamanı da ərazidə fəaliyyət göstərən idarə müəssisələrinin ətrafı, Qayğı və 552 ailəlik qəsəbələrin küçələri, ərazidəki ticarət - iaşə obyektlərinin ətrafı

zibillərdən təmizlənmiş, müvafiq texnikanın köməkliyi ilə ərazidəki yol və küçələrdə hamarlanma işi aparılmışdır. Görülmüş işlər qəsəbə sakinləri tərəfindən razılıqla qarşılanmışdır.

Xalqımızın dəyərli oğlu, Laçınımızın sevimlisi Məhəbbət Kazımovun vəfatından 8 il ötdü

LAÇINIM DEYƏN DİLİMİZİN BİRİ DƏ SUSDU!!!

Torpaq, yurd oğulları ilə boy atır böyüyür, elə oğulları ilə də birlikdə kiçilir, əzilir, asılır, əsr düşür, gül-lənin.

Laçının, Kəlbəcərin-ümmillikdə Qarabağın işğalından sonra onlarla oğul və qızlarımız elə bu torpaqlara dönüşsüzlüyün qurbanı oldu, əsri

oldu, şəhidi oldu. İllərin üstünə il gəldikcə o torpaqlarda şaxələnen, qol-budaq atan, ədəbiyyat, musiqi ağacımız qol-qol, budaq-budaq kəsildi. Şamil Əsgəriylə, Ağa Laçınlısı ilə, Məhəbbəti ilə daha adını çəkmədiyim neçə sənətkarın ölmü ilə qol-budaq edildi zavallı yurdumun yurdsuz, didərgin, kimsəsiz övladları.

Hər bir itkisiylə bir boy kiçilən Laçınımız, Qubadımız, Zəngilanımız, Kəlbəcərimiz və neçə-neçə rayonlarımız Məhəbbətin ölmü ilə yenə bir boy kiçildi, yenə musiqimizin bir şax qolu kəsildi. Sarı Aşıq, Hüseyin Kürdoğlusı, Ağa Laçınlısı ilə dədələşən, zirvələşən "Laçınım" elə bu duaların narahat ruhu ilə beli bükülmüşdü. Bu gün isə Məhəbbət itkisi ilə Laçının beli bir az da büküldü. Gəncliyi o yurdlara bağlayan bir mənəvi körpü də od tutub yandı. Laçına, Qarabağa səsleyen nəgmə dilimizin, musiqi dilimizin biri də susdu.

Onunla ilk və son görüşümü heç vaxt unuda bilmirəm. Onu ilk dəfə acı və həsrət dolu "Laçınım"ı ilə tanıdım. O zaman universitetdə oxuyurdum, dəli-dolu, bir qədər də erköyün halım vardı. Bir toy məclisində zalın qulaq batırıcı səsiylə qaçaraq foyədə oturub dostlarımla mübahisə edirdim. Birdən qeyri-ixtiyari olaraq hamımız

qalxıb zala keçdik. Bizi ora çəkən ruhi bir gerçəklik idimi, ya elə yurd yanğısı, vətən həsrəti idimi bilmədim...

Qapının ağzında heykəl kimi dayanıb Məhəbbətin içdən gələn yanğıyla oxuduğu "Laçınım" nəg-məsini dinləyirdim. Musiqi bitdi, ama mən, hələ də acı və həsrət dolu, yanğılı sehrin əsarətində idim. Doluxmuş, kövrək bir halda yaxınlaşıb, sanki günah etmiş kimi əl uzatdım. Çox qısa bir dialoqumuz oldu. Bu

mənim onunla ilk və son görüşüm idi. Bir daha görüşə bilmədik. Ancaq bu

"Elnən gələn qara günə təsəlli tez tapılar"- deyib bizim atalar. Amma bu itki bir elin-obanın, bir ölkənin itkisi ilə yanaşı fərdlərin qəbul etdiyi, öz baxış bucağına sığdırdığı və öz "mən" gözləri ilə görüb dəyərləndirdiyi, qəbul etdiyi şəxsi dərdi, şəxsi itkisidi. Bir doğmasının, əmisinin, dayısının qardaşının itkisidi.

Hərdən düşünürəm, bəlkə də onu Məhəbbət edən, musiqisi ilə yanaşı o böyük mənəvi dünyası, yüzrlə müğəni olan ekranlarımızda bar-maqla sayılan Kişilərdən biri olmasıydı. Heç kimə sir deyil ki, onda sənətdən də yüksəkdə dayanan bir kişi ləyaqəti, cəsarəti vardı.

Ömrünü Azərbaycan musiqisinə həsr edən Məhəbbətə xalq məhəbbəti tükənmədi və bu gündən sonrada tükənməyəcək. Minlərin könüllü olaraq gəldiyi dəfn mərasimində ona olan tükənməz sevginin bir göstəricisi idi. Bu yazını yazanda onun televiziya məkanının birində sonuncu dəfə oxuduğu "Mirzə Hüseyin Seygahın" dinləyirdim. Səsindeki hüznü, ağrı mənə o qədər sirayət etdi ki xeyli lal dayanıb özümü inandırmağa çalışdım ki, bəli o daha aramızda yoxdu.

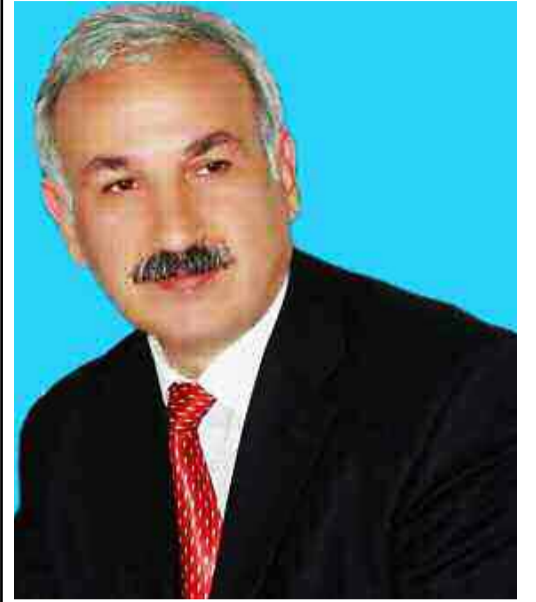
Bəli, o bir daha yuxularda gördüyü Laçına gedə bilməyəcək. Amma mən əminəm ki o cismən o torpaqlara dönməsədə ruhu indi həsrətiylə alışıdığı Laçının qan çilənən səmasında Sarı Aşıq, Ağa Laçınlı, Hüseyin Kürdoğlu kimi sənətkarların, şairlərin, Soltan Bəyin, Xosrov Bəyin, Kamil Nəsimov kimi qəhrəmanların ruhuyla bir məqamdadır...

Ruhumuz o yerlərdə görüşənədək, ey xalqın Məhəbbəti!!!

Yanvarın 27-si 2014-cü ildə Məhəbbət Kazımov haqq dünyasına qovuşduğu gündür. Məhəbbət həmişə xalqımızın qəlbində yaşayıb, yaşayacaq və heç vaxt unudulmayacaq.

Nofəl Ədalət

LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM

Bəli, həyat öz axarı ilə davam edir. Kimi tez unudulur, kimi heç unudulmur. Bu gün 27.01.2014-cü ildə haqqın dərgahına qovuşan Məhəbbət Kazımovun vəfatından 5 il ötməsinə baxmayaraq Laçınım, Laçınım vətənim mənim, bu mısralar Məhəbbət Kazımovun heyat fəlsəfəsidir hansı ki, bu fəlsəfəni və bu fəlsəfi məktəbi bütün laçınlılar deyil, Azərbaycan vətəndaşları, hətta dogma Laçından didərgin düşərək, Azərbaycanımızın başqa bölgələrində dünyaya göz açmış və Laçını yuxusunda görə bilməyən ovladları, Məhəbbət Kazımovun "LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə heç bir müəllimin, heç bir alimin öyrədə bilməyəcəyi bir sevgini, Vətən sevgisini elə ustalıqla, məlahətli səsi ilə həznlə, qüssə ilə, kədərlə kükrəyərək anlatmışdır ki, Məhəbbəti dinləyən, o dərsə qulaq asan bütün auditoriyaya Vətən sevgisini elə aşılarmışdır ki, Vətən sevgisi anlamını heç vaxt unutmadan Laçını elə tanımışlar, elə sevmişlər ki, bəlkə də atalarının, babalarının Laçında keçirdikləri, gördükləri, eşitdikləri qəhrəman kürd xalqının qəhrəman oğulları Qaçaq Nəbidən, Sultan Bəyden, Xosrov Bəyden, babalarının at oynatdıqları oylaqlardan, laçının sıldırım qayalarından, ayaq dəyməz, əl çatmaz qarlı dağlarından danışsalar da Məhəbbət Kazımovun "LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə onlara təsir edə bilməzdilər. Məhəbbət Kazımov LAÇINIM, LAÇINIM, LAÇINIM deyə deyə, Laçın həsrəti ilə nale çəkə-çəkə, inildəyən əvəzsiz səsə malik olan, xalqın sevimlisi, gözəl müğənni Məhəbbət Kazımov Vətən-Laçın həsrəti ilə sevrələrinin ürəyini ölümü ilə közərdərək dünyasını dəyişdi. Məhəbbət Laçın həsrəti ilə dünyasını dəyişdi, Laçın Məhəbbətsiz qaldı. Bəli, Məhəbbəti sevrələr, Məhəbbət Kazımovun "LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə qidalananlar, dərs alanlar onun dəfnində iştirak etdilər. O, ölümü ilə də xalqı birləşdirdi. Neçə-neçə küssülülər onun dəfnində barışdılar və Məhəbbətin yoxluğuna birgə fəryad edərək göz yaşını tökdülər. Bəli, Məhəbbət Kazımov öz mahnılarının sədaları altında, onu sevrələrin çiyində son mənzilə yola salındı. Allah qəni qəni rəhmət etsin, yeri cənnətlik olsun. Yaxınlarının başı sağ olsun, Allah səbr versin. Qoy xalqımız Məhəbbətin dəfn mərasimindəki kimi, umu-küsünü atıb hər zaman birgə olsunlar.

Tahir Süleyman

KÜRD ƏDİBLƏRİ HAQQINDA ARAŞDIRMALAR

Əbdürrəhman Həjarın

yaradıcılığına qısa bir baxış

Dünya ədəbiyyatında çox az yaradıcı şəxsiyyət tapılar ki, öz milli psixologiyasını, xalqının yaşam tərzini əsərlərində əks etdirməsin. Böyük mütəfəkkirlər daim ümumbəşəri ideyalarla yanaşı xalqının sivil, demokratik və azad yaşamasını da diqqət mərkəzində saxlamış və bu istiqamətdə mübarizələrini aparmışlar.

Bu qəbil mütəfəkkirlərdən biri 20-ci yüzildə şərqi ədəbiyyatına meteor kimi daxil olan, milli və azad fikirlərinə görə daim təqib olunan, ömrünü sürgünlərdə yaşayan böyük kürd şairi Əbdürrəhman Şərəfkəndi Həjardır.

Həjar dünyəvi baxışı olan, milli və dünyəvi fikirlərin məğzinə dayanan, ondan qaynaqlanan, hər iki baxışı özündə əks etdirən bir sənətkardır. Onun əsərləri nə qədər millidirsə, bir o qədər də dünyavidir və ya nə qədər dünyavidirsə, bir o qədər də millidir.

Həjar ömrünü sürgünlərdə, həbslərdə keçirsə də yaradıcılıq istiqamətini dəyişməmiş, daha da cəsarətlə əsərlərini qələmə almış və acı gerçəklikləri söyləmiş, arzularını dilə gətirmişdir. Şairin 1957-ci ildə Suriyada mühacirətdə qələmə aldığı "Mən və bülbül" poemasında söylədiyi aşağıdakı fikirlər onun nə qədər mübariz bir şəxsiyyət olduğunu ortaya qoyur:

**Tikanlı tikəyəm, məni yeyənin
Gözündən çıxaram açıq-aşkara.
Qanıma susayıb qan eyləyənin,
Bir gün taleyini eylərəm qara.
və yaxud**

**Tülküyə döndərdim pələngi,şiri,
İndi tülkülərmi yeyəcək məni?**

Artıq bu poemanı oxuyanda şairin hansı mübarizə meydanında olduğu göz önündə sərgilənir.

Vətən hər bir sənətkarın dilində müqəddəs bir məkandır. Hər bir sənətkar onu vəsf etməklə, söz gülüstanının min rəg calarından naxış vurub bəzəməklə vətən sevgisini dilə gətirir. Həjarda "Vətənim Kürdüstan" deyərək söyləyir:

**Cahan olsa bir gözəllik ağacı,
Hər diyarın gövdə budaq sanaram.
Bu ağacın başındakı gül tacı
Sənsən, - deyib eşqin ilə yanaram.**

Heç bir rəsmi məktəbdə təhsil almayan, Rza şahın hakimiyyəti illərində İranda qeyri dildə şeir yazmaq qadağan olduğu bir vaxtda doğma Kürd dilində möhtəşəm əsərlər yaradan Həjar, həmçinin maarifçi ideaları ilə də seçilir. Xatırladım ki, Həjar Ərəb və Fars dillərində mükəmməl bilsə də əsasən Kürd dilində yazıb yaratmışdır.

Həjar elmin, siyasi mübarizənin önəmli olduğunu göstərməklə yanaşı, kortəbii inqilabın deyil, savadlı idarəçiliyin önəmini açıq şəkildə göstərirdi. Müəllif "Laylay" adlı mənzuməsində azad yaşamın yolunu bu cür dəyərləndirir və təbliğ edir:

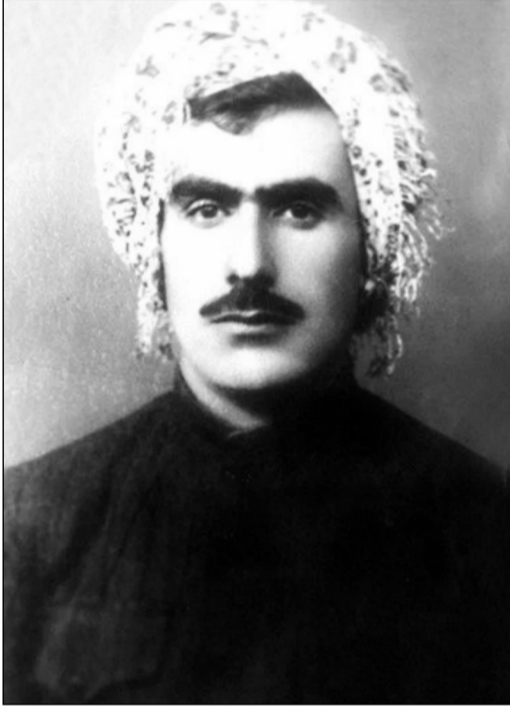
**İstəmirsən əgər yadlara olasan qul,
Azadlığın yolunu sənə göstərim, oğul.
Günün qara keçsə də, əzizim, get məktəbə.
Təhsilsiz bəşər çətin yetər mətləbə.**

Təhsilsiz insanın bələlərini öncədən gören, yalnız atası Hacı Molla Məhəmməddən dini təhsil alan Həjar böyük bir pedoqoq, əvəzsiz müəllim olduğu da ortadadır.

Həjar kimi şəxsiyyətlər dünyaya az-az

gəlir ki, onları da zaman doğru anlaya bilmir. Lakin onlar nə qədər əzab içində yaşasalarda öz haqq yollarından dönmürlər.

Milli adət-ənənələri əks etdirən şeirləri, poema və pyesləri bir bədii əsər olmaqla yanaşı fundamental bir tədqiqat əsəridir. Kürd xalqının milli etnoqrafiyası-adət-ənənələri, yaşam tərzləri, mərasimləri bu əsərlərdə orijinal bir şəkildə

sərgilənir.

Şairin bu qəbil əsərlərini humanitar elmlərin müxtəlif sahələrinə aid etmək olar. Burada, tarix, ədəbiyyat, incəsənət-musiqi və.s. sahələrin bədii ifadəsi içində, elmi tədqiqatı da görürük. Müəllif şərqi və qərbi ictimai fikirlərinin müsbət dəyərlərindən də yan keçmir, yaradıcılığında onları da bədii bir dildə ustalıqla əks etdirir. Həjar söz boyası ilə rəsm cızan unikal şəxsiyyətdir. Şərqi ədəbiyyatına nəzər yetirsək yallı rəqsini tərənnüm etmədən və onun incəliyini sərgiləyən onlarla sənətkar görə bilərik. Lakin, əminliklə deyə bilərik ki, bu sənətkarların heç biri yallı rəqsini Həjar qədər incəliklə təsvir edə bilməyib. Azərbaycanda mühacir ömrü yaşamış tədqiqatçı alim Rəhim Qazinin təbirincə desək "Yallı heç bir sənətkar tərəfindən Həjar qədər canlı və incəliklə göstərilməyib"

İnsanı daima öz ağışında saxlayan bir hiss mövcuddur ki, ona hər bir fərd ehtiyac duyur. Bu hiss doğurduğu sevinci də, kədəri də ömrü boyu şirin xatirə kimi qoruyur. Adi insanlardan fərqli olaraq, şairlər bu hissini təzahürünü poeziyaya gətirir və bu sirli-sehirli dünyanın möcüzələrini sözün möcüzəli qanadı ilə aca bilir.

Nəzərə alsaq ki, məhəbbət, sevgi adlandırdığımız hiss cinsi-heyvani hissələrdən doğulmur, onun başlıca mayası təmiz və pak niyyətdən yoğrulub, onda məhəbbət poeziyasının da nurdan və paklıqdan doğulduğunu qəbul etmiş olarıq. Bu baxımdan kürd ədəbiyyatının görkəmli siması olan Həjar poeziyasını insanlıq mayası adlandırmaq olar.

**Gəl yenə çəmənin seyrinə çıxaq,
Gözümüz qəlbimiz danışsın ancaq.
Bizi görən olar - demə, sevgilim.
Dünyada sevilmək sevmək qalacaq.**

Həjarın şeirlərindəki orijinallıq şairin qəlb dünyasını tam açıqlığı ilə əks etdirir. Şair heç nədən çəkinməyərək sevgilisi qarşısında hər şeyini qurban verməyə

hazır dayanır:

**Ey bədirlənmiş hilal, baxma
yaşın on dördüdü,
Olaram gözlərinə min dəfə
qurban doymaz.**

Şairin lirik şeirlərində bir ağrı, həsrət sezilməkdədir, həsrət günəşi parlamaqdadır. Hər bir şairin qəlbine doğma olan hicran ağrısı, sanki Həjarın yaradıcılığında daha çox qol-qanad açıb. Rübailərinin böyük əksəriyyətində hicran yanğısı qabarıq şəkildə görünməkdədir.

**Üzündən utanar bağların gülü,
Bənövşə dayanır boynu bükülü,
Dilim çox arzular dil busasini,
Fəqət tükənmir hicran nisgili

**Göz dikdim yollara gözüm göyərdi
Kainat elə bil sükuta daldı,
Üfüqdə bir ulduz titrədi birdən,
Onun da qəlbini min həsrət aldı.**

Həjar sevdiyi qadını ilahiləşdirməsə də, onun qarşısında aciz olduğunu etiraf edir. Şairin bu etirafı acizənəlikdən deyil, o, böyük bir gözəlliyin vəsfini qəlbimizdə canlandırır.

**Dilim dodağının vəsfində aciz...
və yaxud**

Acizəm yanağın vəsfində aciz...

Şair vəsf etdiyi gözəli sonuncu məqam qədər vəsf edir ki, bundan o yana vəsf etməyin qarşısında acizdir.

Şairin lirik şeirlərindəki bədii bənzətmələrin bir qismi xalq deyimlərindən gəlsə də, bu bənzətmələr Həjar qələmində daha orijinal şəkil alır. Bu da söylənilmiş fikirlərin təkrarı deyil, yeni deyim tərzini ortaya çıxır.

**Duz səpdi yarama, dodağı duzlu,
Yaralı buz istər, ürəyi buzlu.**

Beytin hər iki misrasının birinci tərəfində işlənən "duz səpdi yarama", "Yaralı buz istər" məcazi xalq deyimləri; ikinci tərəfdə işlədilmiş "dodağı duzlu", "Ürəyi buzlu" məcazları ilə yeni məzmun qazanır. Bu da şairin təxəyyülündən qopan, yeni məna, məzmun daşıyan kamil misralardır.

Sevgisiz şair sözü, dil açmayan körpəyə bənzər ki, onu nə anlamaq, nə də kimlərsə anlatmaq olur. Məhəbbət lirikası tanrının insana bəxş etdiyi, insan üçün ilahi nemət olan sevginin dilidir.

Bunun əzabları nə qədər çox olsa şair ilhamına o qədər işıq salar. Bu səbəbdəndir ki, Həjar şeiri yenilməzliyi ilə seçilir.

Uzun illər sürgündə, vətəninə uzaq yaşayan şairin ürək dili ilə qələmə aldığı əsərləri hicran ağrısına, onun əzablarına sinə gərir. "Əqidəni edam etmək olmaz" deyən bu bəşəri sənətkar, ölməz söz ustası bəşəriyyətin mayası olan sevginin də edamını mümkün sayır.

**Kirpiyin ləşkərin nizamla gəldi,
Könül qarətine ilhamla gəldi,
Sevindim yarına qəsd eləyirsən
Gözümdən dup-duru bir damla gəldi.**

Səhifəni hazırladı: Nofal Ədalət

Yunus Rauf Dildari

Çox erkən dünyasını dəyişən, buna baxmayaraq önəmli əsərləri ilə kürd ədəbiyyatında yeri olan Yunus Rauf 20 fevral 1918-ci ildə Şərqi Kürdüstanın Köysancaq şəhərində dünyaya gəlib. İbtidai təhsilini Ronyada, orta məktəbi Həvlərdə bitirən Yunus Rauf Təhsilini Bağdad Univeristetinin hüquq fakültəsində davam etdirmişdir.

Unveristeti bitirdikdən sonra İraqın müxtəlif şəhərlərində ixtisası üzrə çalışan Yunus Rauf bu dövrdə kürd ədəbiyyatı ilə yaxından tanış olur. Hacı Qədri Koyi, Bekəs, Pirmərd, Kurdi və s. kimi önəmli yazarların yaradıcılığını dərinləndirən mənimseyən şairin ilk şeiri 1935-ci ildə Dildari təxəllüsü ilə "Ronabi" dərgisində nəşr edilir.

O dövrdə İraqda başlayan etiraz dalğasına qoşulan Yunus Rauf Dildari "Hiva" partiyasının yaradılmasında yaxından iştirak edir. 1940-cı ildə təhsilini davam etdirən Dildari siyasi fəaliyyətini də genişləndirir.

Qazi Məhəmmədin rəhbərliyi ilə 1946-cı ildə mərkəzi Mahabbət olmaqla elan edilən Kürdüstan Demokratik Respublikasının dövlət himninin müəllifi olması, Dildarini kürd ictimai və siyasi fikrində, eləcə də ümumdünya kürdləri arasında daha sevilən edirdi.

Bu himn hələ də kürdlər arasında ulusal marş olaraq qəbul edilir və hal-hazırda şimali İraq Kürdüstan Muxtariyyatının rəsmi himnidir.

Ömrünün yarısını kürdlərin azadlıq ideyalarına həsr edən və hər cür mübarizə yolunu sınayan Yunus Rauf Dildari ömrünün bahar çağında 1948-ci ildə 30 yaşında əbədiyyətə qovuşur. Özündən sonra qalan ideyaları və əsərləri, xüsusi ilə haqqında söz açdığımız "Ey rəqib" marşı onun əbədi yaşarlığının əsasını təşkil edir.

Kürd İmperatorluqları

Qutilərin varlığı çox qədimlərə uzanır. Bu günə qədər bilinən ilk Quti imperatoru Emnatum miladdan əvvəl 3100-cü illərdə yaşamışdır.

Lağas kralı Adadnari hələ miladdan əvvəl 2400-cü illərdə Karda xalqından söz etmişdir. Eyni fikri Ur (Our) kralı Kmil Sin də Kurde torpaqlarından bəhs edərək təsdiqləmişdir. Hitit kralı I Şuppilulita m. ə 1370-ci ildə Qurde xalqından söz açmışdır. Daha sonralar Assur kitabələrində Kardaka yaylasından və Kurtie – Kurti xalqından bəhs olunmuşdur.

Assur kralı Tukulti İnor, Qutilərə «Kurdi» deyirdi (Bax: İhsan Nuri Paşa, səh-33).

Milladdan 900 il əvvəl yaşamış Assur kralı Adalnirari Kusi, Kutu, Subari orduları ilə vuruşduğunu qeyd edir. Bu kral öz kitabələrində Qutiləri «Kürdi» deyərək adlandırmışdır.

Kürd xalqının tarixini incələyərkən araşdırmaçıların müxtəlif dəyərli əsərlərindən istifadə etdikləri İhsan Nuri Paşa bu haqda belə demişdir:

- Kürd əsilli olan Khaldi (Xaldi), Ararati, Subari, Nauri, Mitanni, Muşki və Kassit dövlətlərinin Qutilərdən ayrıldığını, yeni hamısının kökünün qutilərə dayandığını göstərən əsərlər var. Bunlardan biri m. ə 1280-1261-ci illərdə yaşamış Assur kralı I Salamanasar krallığından qalan kitablarında bunu yazır: «Bir ulduz kimi parlayan Quti xalqı yalnız çoxluğu ilə deyil, əzm, şiddət, dəhşət və yıxıcılıqları ilə tanınmaqdadır. Düşməncilikləri mənə də qarşı sürüb getdi».

Kürd Quti dövlətinin dağılmasından təxminən 1000 il sonra yaşamış Assur kralı Salmanasar, beləcə Quti qollarından gələn və öz yerinə çatan yeni kürd xalqlarının və onların dövlətlərinin qutilərin soyu və övladları olaraq tanımaqdadır. Onlar üçün min illik bir zaman fasiləsindən sonra da yenə quti sözlərini işlətməkdədir.

Etdiyi müharibələrdən sonra kral Salmanasar bunları yazmışdır: «Ararat sərhədindən Tur Abidine qədər bir ölkə içində Quti qanı su kimi axıdıldı, lakin məğlub olmalıdırlar».

... Yuxarıda adları çəkilən coğrafi terminlərin yerləşdiyi bölgələrdə bu gün də kürd xalqı yaşamaqdadır. Tarixi Babil ölkəsini fəth etmək ilk dəfə qutilərə nəşib olmuşdur. Quti dövləti parçalandığında, onların qollarından biri olan Kassitlərin parlaq və güclü dövrü 725-ci ilə qədər çatan bir məmləkətin təməlini Babilə saldılar. Kürd xalqının məşaləsini Subarilər, Mitannilər, Khaldilər, Muşki və Nayri dövlətləri vasitəsilə Med imperatorluğuna qədər daşıyıb gətirdilər.

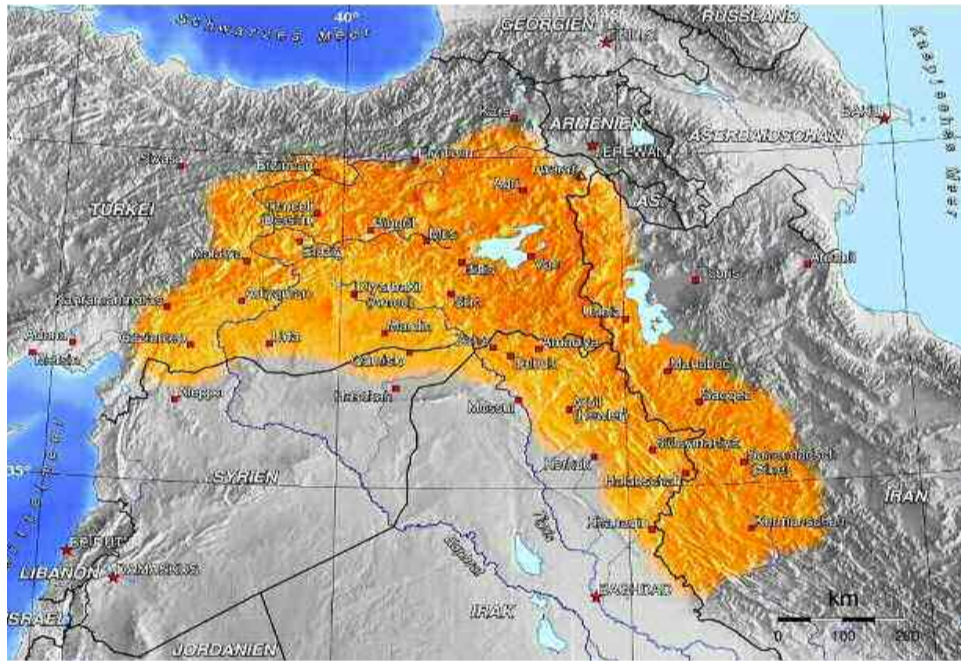
Qutilərin kürd xalqının atası olduqlarını isbat etmək üçün «Ön Asiya və Mesopotomiya» tarixini incələyən və araşdıran elm və tarixçi amilləri də bu həqiqəti araşdırmalarında dilə gətirmişlər. Bunun isbatı olaraq Pensilvaniya Univerisitetinin professorlarından Speizer «Mesopotomiyanın kökəni» adlı əsərində kürdlərin qutilərlə Zaqros hüllüləri ilə eyni irqdən olduqlarını yazır (B. Nikitin, cild I. səh 91. Diponot).

Osmanlı tarixçilərindən Əhməd Rəfik «Ümumi tarix» adlı əsərində və onunla birlikdə Əmin Zəki də «Kürd tarixi» adlı əsərində müxtəlif fakt və sübutlarla eyni fikri təsdiqləmişlər (Ehsan Nuri Paşa, səh 38-40).

Tanınmış tarixçi Mucerson qutilərdən gələn Naviri xalqının hakimiyyətinin sonunda Kurti deyilərək adlandırıldığını göstərməkdədir ki, bu da qutilərin kürdlə-

rin ataları olduqlarını sübut edir. Hətta doktor Kontinov da miladdan 4000 min əvvəl Mesopotomiya və Zaqros dağlarında yerləşən xalqların Quti və Kusi (Kassit) deyərək adlandırdıqları və ari irqdən olduqlarını, Kürd xalqının bu torpaqlardan enib gəldiyini vurğulayır. İstər Mucerson, istərsə də doktor Kontinov dediklərini təsdiq etmək üçün «Kürd ədəbiyyatı tarixi» əsərini göstərmək istərdik (II hissəyə bax).

- Şərqsünas Draver «Kürdlər və Kürd tarixi» kitabında qutilərin və kardaların kürd xalqının ataları olduqlarını yazır. Digər bir şərqsünas Rayks da eyni fikirdədir (İ. N. P. səh. 173). Kürd xalqının qədimliyi və kürdlərin antik dövrdən gələn bir xalq olduğunu türk alimləri tərəfindən yazılmış «İslam ensiklopediyası» əsərinin 1089-cu səhifəsində bunlar qeyd edilmişdir. Miladdan təqribən 2000 il əvvəl II Şumer dövrünə aid daş yazısında, Thureau-Danqin (Revue d'Assuriologie, v-99, VI, 67) bir Kardaka adına təsadüf edilir. Bu ölkə Driverin Van gölünün cənubunda göstərdiyi Su tayfasının yanında idi. Miladdan sonra 1071-ci ildə Malazgirdən Anadoluya girmiş türk xalqı ilə kürd xalqının heç bir qohumluğu-

olmadığını Milli Təlim Nazirliyi tərəfindən nəşr edilmiş ensiklopediyada öz əksini tapmışdır. Adı bilinən Quti krallarından Losirab, Şərlək, İks, Huş, Anri, Danzir, Trikan ən başlıca krallardandırlar. Bunlardan Şərlək Firdovsinin «Şahnəmə» əsərində Siyamən, İks, Huşaya isə Huşəng adlandırılmışlar.

Babil dövlətinin süqutundan sonra, sadəcə 125 il 40 günlük Babil hökmrənliyi zamanı həmsərhəd olan Quti krallarının sayı 14 olduğunu İ. N. Paşanın adı keçən əsərindən öyrənirik. Bazil Nikitin də qutilərin Sarqon xənadanlığına son verdiklərini və eyni dövlətin miladdan öncə 2496 – cı ilə qədər hökmrənliyinin sürdüyünü yazır (B. Nikitin «Kürdlər» cild I, səh-31).

Özü Quti soyundan olan Louqal Oton (Louqan kralı) Erun kralı olaraq Quti kralı Trikanını məğlub etdi. Quti xalqı bu məğlubiyyətdən sonra bəyliklərə bölündü. Bu dağılımıq içindən Bitlis bölgəsindəki qutilər Kardaka adını aldılar. Bəxtiyari dağlarındakı və ətrafındakılar müstəqillik qazandılar. Ancaq tarixi baxıma görə, qutilərdən sonra bu ölkə xalqını yetişdirdiyi və tarixə damğasını vuran iki yeni türk dövləti meydana gəldi. Bunların parlaq və görkəmli dönəmi 725 il sürən kürd Kussi – Kassit dövləti ilə bu dövlətin yaşama müddətinin ortalarında yer alan

və təqribən 175 illik bir yaşam sürən Böyük Kürd Mittani imperatorluğudur.

Kürd Kassit – Kussi imperatorluğu
Kürd Kassit - Kussi dövləti haqqında məlumat verərkən bu haqda da qabaqcadan bildirmək istəyirik ki, bu dövlətə Cəmsidin adı verilmişdir. Hətta Firdovsinin «Şahnəmə» əsəri də Kassit - Kussi dövlətini kinayə ilə Cəmsidin milləti hesab edir.

Quti imperatorluğunun dağılmasından sonra quti xalqının yaratdığı bu dövlət siyasi hakimiyyətini m. ə 1891-1171 – ci illərdə sürdürmüşdür. Qərb tarixçiləri isə bu hakimiyyətin sonunu 1160-cı il olaraq göstərir (Maurice Meumao, «Le Monte antique» əsəri, Paris 1976. Səh-160).

Kürd sivilizasiyası bu dövərdə insanlığa böyük mənfəət verdi. Sənət, mədəniyyət, ədəbiyyat, el sənətləri, heykəltaraşlıq, rəsm və ev əşyalarının formalaşdırılmasında Kürd Kussi dövləti, Mitani dövləti ilə birlikdə çağdaşları Hititlərə, Asurlara və fironların idarəçiliyində olan Misir ölkəsinə böyük ölçülərdə təsir etmişdir.

Tarixi araşdırmalarda və İraq Kürdüstanındakı arxeoloji qazıntılar zamanı əldə edilən kürd milli kalaritinə uyğun olunan şahənə heykəllər 1984-cü

etdirməkdədir. Bu dövlətin idarəetmə, hüquqi, toplumsal və mədəni qurumlarının o zamanda ən irəli bir düzəndə olması bir təsadüf deyil. Çünki, Kassitlər m. ə 1530-cu ildə ulu babaları qutilər kimi Babili (Babilosu) tamam işğal etdilər. Qərbin qədim dövr tarixçilərinin bildirdiklərinə görə, Kürd dövlətinin rəhbərləri məğlubiyyətə uğradıqları Babilon ölkəsinə məxsus olan uyqarlığa da sahib oldular. Məlum olduğu kimi, daha əvvəllər də bu ərazilərdə Hammurapinin yaratdığı monarxiya hakimiyyəti mövcud idi. Babil uyqarlığına öz damğasını vuran bu kral Assurları, Esəhunnuna və Mari krallıqlarını məğlub edərək miladdan əvvəl 1695-ci ildə ölkəsinin sərhədlərini bir xeyli genişləndirdi. Həm Hammurapi (m.ə 1729-1686), həm də sələfi kral Şamsu İloina (m.ə 1686-1648) ölkədə hüquqi dövlət qurmuşdular. Ölkədə sağlam idarəetmə üsulu vardı. Maliyyəçilər (Tacirlər təşkilatının rəhbərləri), hakimlər və vilayət valiləri mərkəzdəki büroya bağlı idilər. Dövlətin amirləri Vali və Bələdiyyə sədrləri kimi vəzifələr də yazılı əmrlərin həyata keçirilib keçirmədiyini diqqətlə izləyir. Siyasi və iqtisadi yaşamı tək özü idarə edirdi.

Hammurapinin hüquq kodu çox məşhurdur. İnsanlıq tarixində bilinən ən qədim qanunu qoymaq yalnız ona nəşib olmuşdur. Bu kodake (kod) araşdırıldığında bu ölkədə kralın xalqın atası və qoruyucusu olub, güclü ilahi varlıqlardan (Tanrılardan) aldığı görünür:

- Tanrıların diqqəti və sevgisi olan mən Hammurapi ölkədə ədalətə yaşatmaq, ziyankarları və qatilləri məhv etmək, xalqımın üstündə günəş kimi doğaraq dünyanı aydınlatmaq üçün Tanrı Manrunun vəzifələndirdiyi bir çoban olaraq idarə etdiyim xalqıma heç bir zaman zülm etmədim və tənbel olmadım. Mənim yaxşılaşdırıcı kölgəm ölkədəki bütün şəhərlərin üzərinə yayıldı. Şumer və Akkad ölkəsi insanlarını da bağrıma basdım. Onları sülh içində idarə etdim. Mənim mövcudluğum onları da qorudu. Güclü olanın zəifi məhv etməməsi üçün, yetimlərə və dullara haqlarını qorumaq üçün ölkədə ən yaxşı ədalət quraraq, bunları qoruyacaq qanunları bildirmək üçün bu lövhəyə dəyərli sözlərimi yazdım. Adil bir kral olaraq mənim varlığım önündə ilsak edərəm (Hammurapi qanunları – ön söz. Səh -160).

Beləliklə, Kürd Kassit dövləti Babili fəth edib öz ərazisinə qatdığı zaman bu ölkə üzərində sosial – iqtisadi, idarəetmə və mədəni bir vaxtda inkişaf edən xəzinə vardı. Kassitlər də Babili almadan öncə böyük bir dövlətin təmsilçiləri idilər. Qaldı ki, Hammurapi monarxiyasının da Kassitlərin atası olan Quti ölkəsindən eyni bir biçimdə miras olaraq bir çox şeylərin dövr almasına, bu da alimlər tərəfindən təsdiq edilməkdədir.

Quti və Hurrilər dövründə atı daşıma və çəkmə vasitəsi kimi ilk dəfə insanlıq Kassitlər zamanında minik heyvanı kimi də istifadə etmişlər.

Bu tapıntıdan həm bir yerdən başqa yerə tez getmək məqsədi üçün, həm də müharibələrdə hərbi vasitə kimi də yararlanırdılar. Digər tərəfdən də Neolitin vaxtından ən önəmli şəkildə rast gəldiyimiz və tarixçilərin təxminlərinə görə, hələ palçıqən üst-üstə qoyularaq inşa edilən kərpic ilk dəfə Kassit dövlətində içinə saman qarışdırıb gündə qurudulmaqla inşaatda istifadə edilmişdir. Aradan 3500 il keçməsinə baxmayaraq, kərpic Ön Asiyanın inşaatında ən başlıca vasitədir.

Araşdırı: Tahir Süleyman

Qafqazda Şəddadi Kürd dövləti

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Əbu Mənsur isə vəziyyətdən istifadə edərək dövlətə xəyanət etmək fikrində idi. Əbu Mənsur özünə yaxın olan əmirlərlə razılış Şəddadilərin düşmənlərinə qarşı tikilən bir neçə qalanı həmin dövlətlərə təslim etmək qərarına gəlmişdi. Əbu Mənsur Tatiyan, Muckəng və əl-Beyza qalalarını Şəki hakiminə, Gərmistan qalasını didoylılara, Kirdman qalasını abxazlara, Rustaq qalasını isə rumlulara vermək istəyirdi. (Yenə orada, səh. 18) Mүнəccimbaşıya görə, Əbu Mənsur bunu Arranın və Şəddadilər dövlətinin əzəmətinə məhdudlaşdırmaq və onu zəiflətmək məqsədilə edirdi. O zaman düşmənlər Ləşgərinin azyaşlı oğlu Ənuşirvanın zəifliyindən istifadə edərək Arrana basqın edirdilər. Əbu Mənsurun bu qərarını rəislər eşitdikdə çox narazı oldular. "Şəddadilər" fəslində qalaların təslim edilməsinə etiraz edən rəislərdən Heysəm ibn Meymun əl-Bəisin və ipək taciri Yusifin və başqalarının adı çəkilir. (Yenə orada) Rəislər Şəmkür yaxınlığında hərbi düşərgədə görüşərək həmin qalaların başqa dövlətlərə təslim edilməsinə xəyanət və alçaqlıq hesab edib, Əbu Mənsura müqavimət göstərməyi və qalaları təslim etməməyi qərara alırlar. Lakin bu zaman hacib Əbu Mənsur da şəhər darvazasını bağlamağı əmr edir. Rəislərdən yalnız Heysəm öz adamları ilə meydanda qalır. Hacibin adamları onu tutmaq üçün mühasirəyə alırlar. Lakin bu zaman Ənuşirvanın əmisi, Fəzlin oğlu Əbüləsvər Şavur (Bəzi əsərlərdə bu, Əbüsəvar Şavur (Şavir) şəkilində yazılır.) Şəmkür darvazası qarşısına gəlir. Heysəm və onun tərəfdarları döyüş vəziyyətində şəhər darvazasını açaraq Şavu-

şəhərə daxil oları kimi Heysəmin adamları (xətibləri) Əbüləsvər ibn Fəzl Şavurun hökmdarlığa keçdiyini və Ənuşirvanın hakimiyyətdən kənar edildiyini elan edirlər (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 19). Beləliklə, 441 (1049/50)-ci ildə iki ay hakimiyyətdən sonra dövlət çevrilişi nəticəsində Ənuşirvan hakimiyyətdən kənar edilərək hakimiyyət başına Əbüləsvər ibn Fəzl Şavur keçir. Şavur Şəmkürdə qayda yaratdıqdan sonra Gəncəyə gedir. Şəhəri öz hakimiyyəti altına alaraq bütün Arran torpaqlarını və qalalarını birləşdirib hakimiyyətə başlayır. O, Ənuşirvanı, hacib Əbu Mənsuru, qardaşları və uşaqlarını həbs edir. Mүнəccimbaşının yazdığına görə Əbu Mənsur da "katib Əbu Heysəmin oğlanları kimi Şəddadilər sülaləsinin nümayəndəsi idi". Şavur hakimiyyəti ələ alaraq dövlətin tərkibində bir sıra dəyişikliklər və dövlət vəzifələrinə yeni adamlar təyin edir. Hərbi hissədə də bəzi dəyişikliklər edərək onu möhkəmləndirir və həbs etdiyi şəxslərin hamısını edam etdirir. (Yenə orada) Göstərilən bu məlumatdan aydın olur ki, Şavur dövlət, ordu, iqtisadi və ictimai həyatda bir sıra islahat keçirmiş, əhalinin yaşayışını sakitləşdirməyə və yaxşılaşdırmağa çalışmışdır. Onun hakimiyyəti dövründə Şəddadilər dövləti qüvvətlənmişdi (Yenə orada, səh. 13). Şavur Şəddadilərin ən məşhur hökmdarlarından biri olub, Ləşgərinin hakimiyyəti dövründə, bəlkə də atası Fəzlin dövründə Ermənistan və Dvində hakim olmuşdur (Kəsrəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 31). V. Minorskiyə görə Şavur 1022-1049-cu illərdə Dvində hakim olmuşdur (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 50). Kəsrəvi qeyd edir ki, erməni tarixçiləri Ləşgəri haqqında heç bir məlumat vermirlər. Onlar yalnız Əbüləsvər Şavur haqqında bəzi məlumat verirlər ki, buradan da Şavurun Dəbil-də Ləşgəridən asılı olmadığı məlum olur (Kəsrəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 31). XI əsrin erməni müəllifi Aristakes erməni tarixi ilə əlaqədar olaraq Dvin hakimi Şəddadi Əbüləsvərin adını çəkir. O göstərir ki, Asit adlı birisi imperator tərəfindən Ani şəhərinə naib göndərilmişdi. O, Aniyə gələrək ölkənin idarəsini əlinə almış və bundan sonra böyük bir qoşunla Dvinə hücum etmişdi. Şəhər sahibi Əbusuar (Əbüləsvər) onunla döyüşə girişib şəhər darvazası qarşısında çoxlu əsgərini qırdı və böyük erməni işxanı Vahram bu döyüşdə öz oğlu ilə öldürüldü, bu da ermənilərin böyük qüdsə və kədərinə səbəb oldu. 1044-45-ci ildə Asitin yerinə Kamenas adlı birisi təyin olundu (Povestvovaniye Vartapeta Aristakesa Lastivertskoqo, M, 1968, səh. 85). Bu parçadan aydın olur ki, Əbüləsvər Şavur Dvini Ləşgəridən asılı olmayaraq özü idarə və mühafizə edirdi. Yuxarıda göstəriləyi kimi, Qətran Təbrizinin şerlərində Ləşgəri, onun yaxın

ölümündən sonra yazılmışdır (Kəsrəvi Təbrizi. Göstərilən əsəri, III cild, səh. 32). Qeyd etmək lazımdır ki, Əbüləsvər Şavur erməni çarı Aşot Baqratunun qızı ilə evlənmişdi. Bu qadıncından onun Fəzlun və Aşot adlı iki oğlu olmuşdu (Povestvovaniye Vartapeta Aristakesa, səh. 115). Bu qohumluq sayəsində Aşot ölənə qədər Baqratunilər ilə Şəddadilər arasında sıx dostluq əlaqələri olmuşdur. Əbüləsvər Şavur haqqında "Qabusname" müəllifi əmir Keykavus Ziyari olduqca qiymətli məlumat verir. O, Məkkədən

başqa. Mүнəccimbaşının yazdığına görə, Tiflis hakimi Cəfər ibn Əlinin ölümü ilə əlaqədar olaraq, oğulları Mənsur və Əbülheyca arasında hakimiyyət üstündə mübarizə gedirdi. 454 (1062)-cü ildə Tiflis əyanlarından bir dəstə Gəncəyə gələrək Şavurdan öz adamlarını göndərərək Tiflisi tutmasını və ona sahib olmasını xahiş etmişdilər. Məlum olduğu kimi, Tiflisdə Cəfərilər sülaləsi 200 ildən artıq hökmdarlıq etmişdir. 548 (1153/54)-ci ildə Gürcüstan çarı Demetrenin (1125-1156) sarayında olmuş Fariqi Cəfərilər

haqqında belə yazır: "515 (1121/22)-ci ildə Tiflis əhalisi Nəcməddin Elqazının yanına adam göndərib, Tiflisi ona vermək üçün dəvət etdilər, bundan 40 il əvvəl o əhalinin əlinə idi. Onların hokmdarı "Cəfərilər" adlanıb iki yüz il hökmdarlıq etmiş və qırılıb qurtarmışlar. Bundan sonra hakimiyyət əhalinin əlinə keçmiş, hər ay bir nəfər hakim olmuşdur" (İbn əl-Əzraq əl-Fariq. Min tarix məyəfariqin. bax: Azərbaycan SSR EA Tarix İnstitutunun. sər-ləri, XII cild, Bakı 1957, səh. 244). Göründüyü kimi, Şavurun dövründə Cəfərilər sülaləsi bitmiş, Tiflis hakimiyyəti ayrı-ayrı şəxslərin əlinə keçmişdir. Şavur isə əçələ gələn vəziyyətdən istifadə edərək Tiflis elçilərinin xahişi ilə qoşun göndərib Tiflisi tutmaq istəyirdi. Lakin Şavurun vəziri Bəxtiyar ibn Salman onu bu fikirdən əl çəkməyə məcbur etdi. Şavur elçilərdən qəbul etdiyi Tiflis qalasının açarını geri qaytardı. Elçilər Şəkiyə gedərək həmin açarları Şəki hakimi Axsərtan ibn Qağikə verdilər (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 20). Şəki hakimi elçilərə hədiyyələr verib geri qaytardı və sonra da Tiflisi Rum hakiminə böyük məbləğə satdı Onlar da Tiflisi tutub qoşun, silah və ərzaqla təhciz etdilər (Yenə orada). (Fikrimizcə Şavurun Tiflisi tutmaqdan imtina etməsinin əsas səbəbi genişlənən səlcuq hücumları idi. O Tiflisi tutmaqdan qüvvələri toplayıb səlcuqlara qarşı Gəncni möhkəmlətməyi məqbul saydı.-N.H.) 454 (1062)-cü ildə alanlar "Alan keçidindən" (Dəryal) aşib Arran ərazisinə soxularaq burada çoxlu adam öldürmüşdülər. Mүнəccimbaşıya görə onlar hələ 20.000-dən çox uşaq, qadın və kişi əsir tutmuşdular. Gəncni bu kimi basqın və hücumlardan mühafizə etmək üçün Şavur 455 (1063)-ci ildə şəhərin ətrafına hasar və xəndək çəkirdi. Ona möhkəm qapı düzəltirdi, şəhər əvvəlkinə nisbətən genişləndi (Yenə orada). Şəhərin genişlənməsi ifadəsindən məlum olur ki, Şavur şəhər ətrafına yeni hasar çəkmişdi; Şavur Gəncə ətrafına möhkəm qala və xəndək çəkdirməklə alan və başqa basqınçılardan mühafizə olunmaq məqsədini güdürdü. Xüsusilə oğuz türkləri, səlcuqlar o zaman Orta və Yaxın Şərq ölkələrinə böyük hücumlar, basqınlar edirdilər. Toğrul bəy (1038-1063) Rəvvadi və Şəddadiləri öz vassalına çevirmişdi. Səlcuqlar istədikləri zaman Şəddadilər hakimiyyətinə son qoyaraq Gəncni tuta bilirdilər. Şübhe yoxdur ki, Şavur bunları nəzərə alaraq Gəncni möhkəmlətməyə çalışırdı.

Səhifəni hazırladı: Namiq Həsənov

ru şəhərə buraxırlar. Bu məlumatdan aydın olur ki, Heysəm və digər rəislər dövlət çevrilişi üçün qabaqcıdan lazım olan hazırlıq işlərini görmüş, Ənuşirvanı taxtdan salıb hakimiyyətə Əbüləsvər ibn Fəzl Şavuru keçirmək məqsədilə Şəmkür hərbi düşərgəsinə getmişdilər. Onların dalınca isə Əbüləsvər

adamları və oğlanlarının adı çəkildiyi halda, Şavurun adı onlarla yanaşı çəkilir. Bundan aydın olur ki, Ləşgəri ilə Şavur arasında olan münasibət yaxşı deyildi. O, Gəncəyə Ləşgərinin ölümündən sonra gəlmişdi. Qətran Təbrizinin şerlərində Şavurun adı çəkilən yalnız iki beyt vardır ki, görünür bu da Ləşgərinin

Serok Barzanî salvegera rizgarkirina Kobanî pîroz kir

Serok Mesûd Barzanî bi boneya salvegera bajarê Kobanî yê Rojavayê Kurdistanê peyameke pîrozbahiyê belav kir. Serok Mesûd Barzanî bi boneya salvegera rizgarkirina bajarê Kobanî yê Rojavayê Kurdistanê peyameke pîrozbahiyê hat belavkirin û di peyamê de hat diyarkirin: "7emîn salvegera rizgarkirina Kobanî pîroz be." Bajarê

Kobanî yê Rojavayê Kurdistanê di sala 2014an de ji aliyê rêxistina DAIŞê ve hatibû dagirkirin. Bi fermana Serok Mesûd Barzanî, Parlamentoya Kurdistanê biryarek derxist û hêzên Pêşmerge derbasî bajarê Kobanî bûn û ligel şervanan li dijî DAIŞê şer kirin. Hêzên Pêşmerge di roja 29ê Cotmeha 2014an de di deriyê sînorî yê Xabûrê re derbas bûn û bi rêya Bakurê Kurdistanê derbasî Kobanî bûn. Wê demê ji sedî 70 bajarê Kobanî ji aliyê DAIŞê ve hatibû dagirkirin, piştî ku Pêşmerge derbasî nav bajêr bû, bi piştevaniya esmanî ya Hevpeymaniya Navdewletî jî, hêzên Kurdî di roja 26ê Çileyay 2015an de bajêr ji DAIŞê paqij kir. rupelanu.com

Salvegera rizgarkirina Kobanî

7 sal di ser rizgarkirina bajarê Kobanî yê Rojavayê Kurdistanê re derbas bûn. Kobanî ew bajar e ku Kurd hemû kirin yek û bû destpêka têkçûna rêxistina DAIŞê. Roja Duşemê, 26/01/2015, piştî 4 mehên şerekî giran, Kobanî hate rizgarkirin û ji çekdarên DAIŞê azad bû. Berxwedana Kobanî Rejîma Sûriyê navê Kobanî kiribû 'Eyn El Ereb', DAIŞê jî navê 'Eyn El Îslam' li Kobanî kiribû, lê bajarê Kobanî ew her du nav jî red kirin û weke navê xwe esîl û Kurdî ma. Kobanî bi qehremaniya şervanên Yekîneyên Parastina Gel (YPG) û Yekîneyên Parastina Jinê (YPJ) û bi alîkariya Hêzên Pêşmerge û Hevpeymaniya Navdewletî rizgar bû. Êrişay giran Ji bo rizgarkirina Kobanî ji her 4 perçeyên Kurdistanê Kurdan şehîd dan, li goristana wî bajarî jî nav û nasnameyên wan şehîdan hene. 15yê Îlona 2014an, bi çekên giran ku li Mûsilê bidest xistibûn, çekdarên DAIŞê êrişeke giran bire ser bajarê Kobaniyê û gundewarê wê, di encamê de, derdora %80 ji wî bajarê kontrol kir û nêzîkî 500 hezar welatî koçber û derbider bûn. Kurd li Kobanî bûne yek. Lê Kurd li Kobanî bûne yek berxwedana YPGê û YPJê û beşdarbûna Pêşmerge li kêleka şervanan di şer de hêviya serkeftinê zêdetir kir û nîşan da

ku Kobanî nakeve. Hêzên Pêşmerge 31/10/2014 bi biryara Parlemantoya Kurdistanê û îmzekirina Serok Mesûd Barzanî derbasî Kobaniyê bûn, ku hejmarê wan 162 Pêşmerge bû, bi gihîştina wê hêzê jî guherîn di hev kêşeya şer de peyda bû, êdî hêzên Kurdî YPG, YPJ û Pêşmerge dest bi êrişay bo ser çekdarên DAIŞê kir û ew rêxistinê tek birin. Destpêka têkçûna DAIŞê piştî 134 rojan ji şerê berdewam, roja 26/01/2015an, bajarê Kobaniyê bi tevayî ji destê DAIŞê hat rizgarkirin û şikestina DAIŞê li Kobanî ji aliyê şervanên YPG/YPJ û Pêşmerge ve, bû destpêka têkçûna wê rêxistinê. Di encamê êrişên DAIŞê de wêraniyeke mezin Kobaniyê çêbû, lê xelkê ku ji ber şer koçberî Başûr û Bakurê Kurdistanê bûbûn, piraniya wan, piştî rizgarkirina bajêr vegehiyan û careke din dest bi jiyana xwe ya asayî kirin û bajar her di geşbûna

xwe de berdewam e. Kesên ku malên wan di şer de wêran bûbûn, bi derfetên xwe ji xwe re dîsa ava kirin, kesên ku derfetên wan tune bûn jî her wiha man û sazîyên navdewletî ji bo avakirina Kobanî nebûne alîkar. Peyama Mezlûm Kobanî Fermanîdarê Giştî yê Hêzên Sûriya Demokratîk (HSD) General Mezlûm Kobanî jî bi boneya 7emîn salvegera rizgarkirina Kobanî peyamek belav kir û got, "7 sal di ser rizgarkirina Kobaniyê re, serkeftina yekemîn û destpêka têkbirina DAIŞê re derbas bûn. Îro hêzên me bi têkbirina DAIŞê li Heseke û pûçkirina planên alîgirên DAIŞê, dîroka serkeftinê dubare dikin." Fermanîdarê Giştî yê HSDê ragihand, "Di navbera Arîn û Awaz de 7 sal in û sedemên berdewamkirina rêxistina DAIŞê didomin. Ji bo bidawîkirina DAIŞê pêwîstî bi seqamgiriya siyasî û aborî û erêkirina navnetewî heye. Rûdaw

Sergey Lavrov: Derkirina balyozê Rûsyayê ji Washingtonê dê bibe karekî nebaş

Wezîrê Derve yê Rûsyayê Sergey Lavrov ragihand; gotûbêj kirina ligel welatên rojava li ser garantiya ewlehiyê, bi dawî nebûye. Sergey Lavrov

diyar kir; ew qebûl nakin ku berjewendiyên wan li berçav neyê girtin û got: "Garantiyên ewlehiyê bi wan pêşniyaran ve girêdayî ne, ku Rûsyayê beriya niha ligel welatên rojava li ser wan gotûbêj kiriye." Lavrov tekez kir; şer rûnade, sepandina cezayan li ser Moskowê ji aliyê rojava ve, tê wateya qutkirina pêwendiyên. Wezîrê Derve yê Rûsyayê destnîşan kir; gefên Washingtonê yê li ser derkirina Balyozê Rûsyayê, karekî nebaş e, ji welatên rojava daxwaz dike ku bi pakî tevbigerin. Lavrov ji welatên Ewropayê re diyar kir, eger banga gotûbêjê dikin, bila kerem kin çibicî bikin, divê li ser mafên mirovan gotûbêj bikin. basnews.com

Mesrûr Barzanî û Cihnişînê Ebû Dabîyê pêxistina pêwendiyên gotûbêj kirin

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro Sêşema 25ê Çileyay 2022yan li bajarê Ebû Dabî yê paytexta Îmarata Erebiyê ligel Cihnişînê Ebû Dabî Şêx Mihemed Bin Zayid û Cîgirê Fermanîdarê Bilind ê Hêzên Çekdarî yê Îmaratê û Serokê Encûmena Raperandinê ya Ebû Dabî civiya.

Di civînê de ku Wezîrê Derve û Alîkarê Navdewletî Şêx Ebdullah Bin Zayid û Şewirmendê Encûmena Asayîşa Îmaratê Şêx Tehnûn Bin Zayid amade bûn, pêşvebirina pêwendiyên Iraq û Herêma Kurdistanê ligel Îmaratê û proseya siyasî ya li Iraqê û geşedanên deverê bi giştî hat gotûbêj kirin û tekezî li girîngiya bihêzkirina dostayeti û hemahengiya navbera Îmarat û Herêma Kurdistanê hat kirin. Hewlêr-KDP.info

Metirsiya şaneyên DAIŞê li ser bajarên Rojava zêde bû

Piştî êrişay DAIŞê li ser zindana Heseke, êdî metirsiya şaneyên razayî yê DAIŞê, û çekdarên wê yê ku ji zindana Heseke reviyane, li ser bajarê Qamişlo û bajarên din yê Rojavayê Kurdistanê jî zêde bû.

Bajarê Qamişlo û bajarên din ên Rojavayê Kurdistanê ji bûyera Heseke bêpar nemane. Metersî heye şaneyên razayî yê DAIŞê û bi taybet yê ku ji zindana Heseke reviyane, belav bibin. Ji bo parastina deverê ji çekdarên DAIŞê, Encûmena Çibicîkar a Rêveberiya Xweser li Qamişlo û gundewarê wê, ji 25 heya 31 vê mehê qedexeyeke nîvco ragihand.

Dikandar Celal Mihemed Hesen dibêje "Saet di 6ê êvarê de qedexe dest pê dike. Piştî şeşan nab ekes here were. Bandora şerê Heseke gelek sûkê kir. Berî şerê Heseke xelk diçû dihat, rê vekiribûn."

Herçende heya niha ji aliyê hêzên ewlekariyê ev yek nehatiye pişt rastkirin, lê behsa girtina du endamên DAIŞê li taxa Hilêliyê tê kirin. Rêveberiya Xweser du rîyan dide ber civaka navdewletî, yan çekdarên xwe bibin yan jî dadgeheke navdewletî ji bo yek alîkirina çarenivîsa girtiyên DAIŞê yê ku di zindanan HSDê de ne ava bikin, lê heya niha bi dû daxwaziya wan ve nehatiye. Hevserokê Encûmena Çibicîkar ê Rêveberiya Xweser Telet Yonis got "Her tim bangawaziya Rêveberiya Xweser ew e ku ev koalîsyona niha berdewam be, ji ber ku xeteriya DAIŞê hîn li ser heremê û tevahiya cîhanê berdewam e. Herwiha çareyeke ji bo van girtiyên DAIŞê yê di zindanan de û malbatên DAIŞê yê di kampên de divê çareseriyek ji wan re bê dîtin. Divê walatên ku hemwelatîyên wan di zindanan de ne bigrin û ji bo dadgehkirina terorîstên DAIŞê, dadgehekî avabikin." Di 20 vê mehê de, çekdarên DAIŞê yê di zindana Sînaa de ku 5 hezar çekdar tê de ne, bi alîkariyeke şaneyê ji derve êriş kirin, ku di encamê de zêdetir ji hezar çekdar reviyên. Herçende Hêzên Sûriya Demokratîk (HSD) dibêje ku wan 550 çekdar desteserkirine lê yê mayî heta niha nayê zanîn li kuderê ne û metersî heye li Rojavayê Kurdistanê çalakiyan pêk bînin. Rûdaw

Serokê Herêma Kurdistanê pêşwazî li Konsulê Giştî yê Koriya Başûr kir

Îro Sêşema 25.01.2022

bidawî tê.

Nêçîrvan Barzanî Serokê Herêma Kurdistanê, pêşwaziya Çoy Kwanijn Konsolê Giştî yê Koriya Başûr li Hewlêrê kir ku erkê wî

Di hevdîtinê de Serok Nêçîrvan Barzanî ji bilî malavayiyê spasî kar û hewlên wî yên ji bo pêşxistina peywendiyên Herêma

Kurdistanê li gel Koriya Başûr û hêviya serkeftinê li erkê wî yê nû de xwest. Her wiha balkişand li ser rola Tîma Zeytûn ya Serbazî ya Korî û Ajansa Koica û gel û Hikûmeta Koriya Başûr kir ku hevkarîyan pêşkêşî Herêma Kurdistanê kirine.

Ji aliyê xwe ve Konsulê Giştî yê Koriya Başûr, spas û pêzanînen xwe ji bo Serok Nêçîrvan Barzanî û aliyên peywendîdarên Herêma Kurdistanê dûpat kir ku di dema erkê xwe da, hevkar û piştevanê wî bûn û hêvî xwest peywendiyên welatê wî li gel Herêma Kurdistanê pêşketîr bibin.

Hewlêr-KDP.info

Sekreterê Giştî yê NY: Li Efxanistanê xelk bo kirîna xwarinê zarokên xwe difiroşin

Di demekê de ku Efxanistan di krîzeke dijwar a aborî re derbas dibe, welatên cîhanê mijûlî dîtina mekanîzmekê ne ji bo ku Talibanê neçar bikin bêtir rêz li mafên jinan bigire û welat neke stargeha terorê. Sekreterê Giştî yê Netewên Yekbûyî jî amaje bi nedana mûçeyan li Efxanistanê dîke û dibêje, 9 milyon xelkê Efxanistanê rastî birçîtîyê hatine û ji ber hejarî û birçîtîyê hin malbat zarokên xwe difiroşin. Di sedsala 21an de, Efxanistan ber bi wê yekê ve diçe ku mezintirîn karesata mirovî lê çê bibe. Di demekê de ku kêmîr ji 6 mehan di ser desthilata Talibanê re derbas dibe, li Efxanistanê hin malbat hene ku ji ber hejariyê û ji neçariyê zarokên xwe bo pariyekî nan difiroşin. Sekreterê Giştî yê Netewên Yekbûyî, Antonio Guterres jî roja Çarşembê 26ê Çileyay 2022an, Efxanistan wek dogeh bi nav kir. Antonio Guterres ragihand, "Bi milyonan zarok bi taybet keç û %70 ji

mamosteyan mûçeyên wan nîne. Nîvê xelkê li Efxanistanê rastî birçîtîyê xirab bûne. Welat tûşî hişkesaliya herî xirab ji 20 sal beriya niha ve bûye ku 9 milyon kesan dehf dide ber bi birçîtîyê ve. Zêdetir ji %80 nişteciyan neçar in ava pîs vexwin û hin malbat zarokên xwe difiroşin daku bikarin xwarinê bikin." Her li gor Netewên Yekbûyî, sedema serekî ya wê krîzê ew e ku aboriya Efxanistanê piştî xwe bi alîkariyên navdewletî girê dide ku piştî vekîşîna hêzên Amerîkayê û destdanîna Talibanê li ser desthilatê, piraniya alîkariyên navdewletî yên bo wî welatî hatin qutkirin. Niha Amerîka û hevpeymanên wê yên ewropî dixwazin mekanîzmeke navdewletî xêz bikin ku Talibanê neçar bike bêtir rêzê li mafên jinan bigire û Efxanistanê neke stargehek bo terorîzma navdewletî, li hember pabendbûna Talibanê jî dê pere û alîkariyên navdewletî bêtir ji

caran bo Efxanistaê bireve. Peyamnêrê Rûdawê pirsek li Serokwezîrê Norwêjê Jonas Stor kir û got, "bi baweriya te pêwîst e pêngaveke zelal hebe wek peymanname û rêkarên zelal daku Taliban pabend be bi peymanên derbarê DAIŞê û parastina mafên mirov û jinan li hember piştigirîya zêdetir ji aliyê civaka navdewletî ve?" Serokwezîrê Norwêjê, Jonas Gahr Store di bersivê de got, "Pêwîst e lêpîrsîn li gel Talibanê bê kirin, pêwîst e ew pêşbîniya me heye bîn pêkanîn, Gotûbêj li Oslo derbarê rêkeftinê bi dawî nebû û ti îmkîrînek jî nebû, lê belê ya ku min di raportan de dît, gotûbêj berhemdar bûne di navbera civaka Efxanistan û Talibanê û herwiha şandên welatan de. "Serokwezîrê Norwêjê herwiha ji Rûdawê re ragihand, ku di pêşerojê de zêdebûn û kêmbûna piştigirîya navdewletî ya bo Efxanistanê "li gor rêjeya pabendîya Talibanê dibe, li gor mercên civaka navdewletî." Balyoz Geraldine Byrne Nason Nûnera Îrlandayê li Netewên Yekbûyî jî ragihand, "Îro 131mîn roj e ku keçên nûciwan li Efxanistanê nikarin biçin dibistanan, ev nayê qebûl kirin, em behsa nîşê pêşerojê yê Efxanistanê dikin." Berovajiyê van gotarên fermî, tîrsa serekî ya welatên Ewropayê, çûna milyonan koçberên Efxan e bo Ewropayê, eger ku birçîtî li wî welatî berdewam be.

Rûdaw

Li Rihayê şerê çekdarî: 2 kesan canê xwe ji dest dan

Li navçeya Sêwregê ya ser bi parêzgeha Rihayê ya Bakurê Kurdistanê di encama şerê çekdarî yê di navbera du grûban de 2 kesan canê xwe ji dest dan û kesek jî birîndar bû. Li gor zanyariyan îro 28ê Çileyay 2022an li taxa Guney ya navçeya Sêwregê ji ber parvekirina dahatên erd

di navbera du grûban de nîqaş derket. Piştî demekê herdu aliyên bi çekan êrîşî hevdûrî kirin. Di encama bûyerê kesekê li cihê bûyerê canê xwe ji dest da û 2 kes jî birîndar bûn. Li ser agahdarkirinê tîmên tendirûstî çûn cihê bûyerê û birîndaran tevî hewildanên pizîşkî, li nexweşxaneyê canê xwe ji dest da. Hat ragihandin ku piştî bûyerê hejmareke zêde ya hêzên ewlekariyê çûn cihê bûyerê û ji bo destserkirina kesên beşdarî şer bûne, dest bi lêkolînan kirin. Li aliyê din Parêzgarê Rihayê Abdullah Erîn û Rêberê Ewlekariya Rihayê Selçik Doguş jî çûn cihê bûyerê lêkolîn kirin.

Rûdaw

Serok Barzanî û Rêberê Tevgera Sadir rewşa siyasî nixandî

Serok Mesûd Barzanî û Rêberê Tevgera Sadir Seyid Muqteda Sadir bi rêya telefonê rewşa siyasî ya Iraqê nixandî.

Êvarîya îro Sêşema 25.01.2022 Serok Mesûd Barzanî û Seyid Muqteda Sadir Rêberê Tevgera Sadir li rêya telefonê guftûgoyê di derbarê rewşa siyasî û pêşhatên dawî de encamdan.

Her di vê peywendîya telefoniyê de tekezî kirin li ser pêwîstiya hevahengî û jîhevdundîzîkbûna pêkhateyan, bi mebesta pêkanîna berjewendiyên Iraqê.

Operasyonên şervanan li Heseke berdewam in

Li gor dîmenan, hê jî alozî, şer û pevçûn li nav girtîgeha Sînaa ya Xiwêran û derdorê li başûrê bajarê Heseke yê Rojavayê Kurdistanê di navbera Hêzên Sûriyeya Demokratîk û çekdarên DAIŞê de berdewam in. Hevdem HSDê derfet daye wan çekdarên DAIŞê yên tevlihevker û dorpêçkirî xwe radest bikin, tê gotin di navbera 60 heta 90 çekdarî de ne. Şervanê HSDê Oktay ragihand "Niha girtîgeh bi giştî di bin kontrola şervanên me de ne, lê di hinek hucreyên biçûk de hejmareke biçûk mane. Em gazî dikin û dibêjin bila werin xwe radest bikin. Hejmareke kêr maye, û em dixwazin ew hejmara kêr jî werin xwe radest bikin, bêyî ku em zirarê bidin wan."

Derbarê 700 zarok û gencên DAIŞê yên ku li girtîgeha Sînaa bûn, HSDê dibêje ew bo cihekî ewle veguhetine û her tişt bo wan dabîn kirine.

Şervanê HSDê Oktay got jî "Me dixwest parastinên esas werin girtin, ji ber wê yekê jî kêmekî dirêj kir. Ew zarokên ku di girtîgehê de hejmareke pir mezin xwe radestî me kirin. Ew zarok bo cihekî ewle hatin bicihkirin û hemû pêwîstiyên wan hatin dabînkirin.

Şerê girtîgeha Sînaa li taxa Xiwêran a başûrê Heseke, pêleke derbiderbûna sivilan jî li pey xwe aniye, li gor Neteweyên Yekbûyî nêzîka 45 hezar sivil ji malên xwe reviya ne, ku niha di rewşeke zêde xerab de dijîn.

Nişteciha Xiwêran Fatime Ebdellah diyar kir "Ez diçim taxa Xiwêran, em nan ji malbatan re dibin, ji wan kesên ku bê xwarin û av mane, ka mirovatî? em ji deh rojan ve ji ber bordûmanê li ser cadeyan dijîn, ti kesekî alîkariya me nekiriye, dema em nan li malbatan belav dikin jiyana me dikeve metirsiyê." Piraniya derbiderên Xiwêran li nav mizgeftan û malên kesûkarên xwe bicîh bûne, lê hejmareke malbatên derbider ti cihekî ewle bidest wan neketiye û dixwazin vegerin malên xwe, lê asayîş rê nade wan ji ber hê jî metrisî li ser jiyana wan heye.

Nişteciha Xiwêran Feysel Salim "Em hatine ji malên xwe piştrast bibin, lê hê jî rewş xirab e, û rê nedan me, dibêjin heta rewş asayî bibe hûn dikarin vegerin. Em bi hêvî ne ev rewş bidawî bibe. Bi Xwedê rewşa me zêde xirab e, em bê nan û bê xwarin in, tu dibînî zarokên me ji ber sermayê dinalin, tiştê nîne jî em xwe pê germ bikin." Roja pêncşemê 20ê Çileyay 2022yan, krîza girtîgeha Sînaa ya li taxa Xiwêran a başûrê Heseke destpê kir, dema nêzîka 200 çekdarên DAIŞê ji derve bi rêya otombîl û tankerên bombekirî êrîşî girtîgehê kirin, daku nêzîka 5 hezar çekdarên hevalên xwe yên girtî û tevlihevker azad bikin. Piştî şer û pevçûnên giran di navbera wan û Hêzên Sûriyeya Demokratîk bi piştîvaniya hêzên Hevpeymanan de derketin.

Rûdaw

Nêçîrvan Barzanî li ser biryara Almanyayê: Pêwîstî bi hewleke hevbeş heye

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî pêşwazî li biryara Parlamentoya Almanyayê ya dirêjkirina dema hêzên xwe yên li Başûrê Kurdistan û Iraqê kir û got, "Ji bo têkbirina terorê pêwîstî bi hewleke hevbeş a berdewam heye."

Parlamentoya Almanyayê îro di rûniştinekê de biryar da, dema mana hêzên xwe yên rahênanê yên li Iraq û Herêma Kurdistanê heta 30/10/2022 dirêj bike. Serokê Herêma Kurdistanê li hejmara xwe ya Twitterê peyamek belav kir û ragihand, "Ez spasiya Bundestagê (Parlamentoya Almanyayê) dikim ku biryara dirêjkirina bicibûna leşkerên Alman ên li Iraqê da."

Hewlêr

Operasyonên şervanan li Heskê berdewam in

Li gor dîmenan, hê jî alozî, şer û pevçûn li nav girtîgeha Sînaa ya Xiwêran û derdorê li başûrê bajarê Heskê ye Rojavayê Kurdistanê di navbera Hêzên Sûriyeya Demokratîk û çekdarên DAIŞê de berdewam in. Hevdem HSDê derfet daye wan çekdarên DAIŞê yên tevlihevker û dorpêçkirî xwe radest bikin, tê gotin di navbera 60 heta 90 çekdarî de ne. Şervanê HSDê Oktay ragihand "Niha girtîgeh bi giştî di bin kontrola şervanên me de ne, lê di hinek hucreyên biçûk de hejmareke biçûk mane. Em gazî dikin û dibêjin bila werin xwe radest bikin. Hejmareke kêr maye, û em dixwazin ew hejmara kêr jî werin xwe radest bikin, bêyî ku em zîrê bidin wan."

Derbarê 700 zarok û gencên DAIŞê yên ku li girtîgeha Sînaa bûn, HSDê dibêje ew bo cihekî ewle veguhetine û her tişt bo wan dabîn kirine. Şervanê HSDê Oktay got jî "Me dixwest parastinên esas werin girtin, ji ber wê yekê jî kêmekî dirêj kir. Ew zarokên ku di girtîgehê de hejmareke pir mezin xwe radestî me kirin. Ew zarok bo cihekî ewle hatin bicihkirin û hemû pêwîstiyên wan hatin dabînkirin."

Şerê girtîgeha Sînaa li taxa Xiwêran a başûrê Heskê, pêlêke derbiderbûna sivîlan jî li pey xwe aniye, li gor Neteweyên Yekbûyî nêzîka 45 hezar sivîl ji malên xwe reviya ne, ku niha di rewşeke zêde xerab de dijîn.

Niştectiha Xiwêran Fatime Ebdellah diyar kir "Ez diçim taxa Xiwêran, em nan ji malbatan re dibin, ji wan kesên ku bê xwarin û av mane, ka mirovatî? em ji deh rojan ve ji ber bordûmanê li ser cadeyan dijîn, ti kesekî alîkariya me nekiriye, dema em nan li malbatan belav dikin jiyana me dikeve metirsiyê." Piraniya derbiderên Xiwêran li nav mizgeftan û malên kesûkarên xwe bicîh bûne, lê hejmareke malbatên derbider ti cihekî ewle bidest wan neketiye û dixwazin vegehin malên xwe, lê asayîş rê nade wan ji ber hê jî metrisî li ser jiyana wan heye.

Niştectihê Xiwêran Feysel Salim "Em hatine ji malên xwe piştrast bibin, lê hê jî rewş xirab e, û rê nedan me, dibêjin heta rewş asayî bibê hûn dikarin vegehin. Em bi hêvî ne ev rewş bidawî bibê. Bi Xwedê rewşa me zêde xirab e, em bê nan û bê xwarin in, tu dibînî zarokên me ji ber sermayê dinalin, tiştêk nîne jî em xwe pê germ bikin." Roja pêncşemê 20ê Çileyay 2022yan, krîza girtîgeha Sînaa ya li taxa Xiwêran a başûrê Heskê destpê kir, dema nêzîka 200 çekdarên DAIŞê ji derve bi rêya otombîl û tankerên bombekirî êrîşî girtîgehê kirin, daku nêzîka 5 hezar çekdarên hevalên xwe yên girtî û tevlihevker azad bikin. Piştê şer û pevçûnên giran di navbera wan û Hêzên Sûriyeya Demokratîk bi piştîvaniya Hêzên Hevpeymanan de derketin.

Rûdaw

Mesrûr Barzanî û berpirsên Îmarat dê guhertinên navçeyê gotûbêj bikin

Serokê hikûmeta Herêma Kurdistanê bi serdaneke fermî geheşt bajarê Ebu Dabî ya paytexta Mîrgehên Erebî yên Yekbûyî (Îmarat).

Îro Sêşema 25.01.2022yê serokê hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ji bo serdaneke fermî geheşt Îmaratê û ji aliyê berpirsên payebilindên Îmaratê ve li balefirgeha Ebu Dabî pêşwazî li serokê hikûmeta Herêma Kurdistanê hate kirin.

Di vê serdanê de serokê hikûmeta Herêma Kurdistanê dê li gel welîahdê Ebu Dabî û cîgirê fermanarê bilind ê hêzên çekdar Şêx Mihemed Bin Zayd El

Nehyan û wezîrê derve Şêx Ebdula Bin Zayd El Nehyan û berpirsên payebilindên din ên welat re bicive.

Di hevdîtînan Mesrûr Barzanî û berpirsên payebilindên Îmaratê de guftûgo dê derbarê guhertin û

pêşkeftinên li Iraq û navçeyê û derfetên pêşxistina pêwendiyên di navbera Iraq û Herêma Kurdistanê li gel Îmaratê, herwaha bihêzkirina mekanîzmayên hemahengî û hewkariyê di warên cuda de bê gotûbêj kirin. **Hewlêr-KDP.info**

Almanyayê dema hêzên xwe yên li Herêma Kurdistanê dirêj kir

Parlamentoya Almanyayê dema mana hêzên xwe yên li Iraq û Herêma Kurdistanê dirêj kir. Parlamentoya Almanyayê îro di rûniştinekê de biryar da, dema mana hêzên xwe yên rahênanê yên li Iraq û Herêma Kurdistanê heta 30/10/2022 dirêj bike.

Ji 666 parlamenteran, 555 parlamenteran dengê `belê` û 110 parlamenteran jî dengê `nexêr` bi proje-biryarê da.

Li Herêma Kurdistanê 150 û Iraqê jî 350 şewirmend û serbazên Almanî hene.

Li gorî biryarê armanca dirêjkirina dema mayîna leşkerên Almanyayê li Herêma Kurdistanê û Iraqê ew e; "aramiyeye berfireh û domdar li herêmê pêk bîne."

Li gorî biryarê, "Artêşa Almanyayê (Bundeswehr) di operasyona navdewletî de li dijî milîsên terorîst ên DAIŞê li Iraqê beşdar e. Beşdariya Artêşa Almanyayê di perwerdekirina hêzên çekdar û hêzên ewlehiyê de beşek ji pabendbûna NATO li welat û beşek ji Hevpeymaniya

Navdewletî ya li dijî DAIŞê ye."

Misyona Hêzên Almanî

Li gorî proje-biryarê, Hikûmeta Federal a Almanyayê di biryara xwe de bal kişand ser "metirsiyên berdewam ên cîhadiyan. Hevkarên Iraqî daxwaza xwe ya ji bo piştigiriya zêdetir ya navnetewî û Almanyayê piştrast kirin. Erkên Artêşa Almanyayê jî piştgirîkirina operasyona dijî-terorê ya navnetewî ya li dijî DAIŞê bi rêya çavdêriya asmanî û dabînkirina sotemenî ya

firokeyên leşkerî di dema firnê de ye."

Hikûmeta Federal a Almanyayê berî niha di daxuyaniyekê de eşkere kiribû biryar hatiye dayîn, erkên hêzên li Herêma Kurdistan û Iraqê bo heyama 9 mehên din bê dirêjkirin û li Sûriyê jî dawî li operasyonan bê anîn. Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî jî di peyamekê de pêşwazî li wê biryara hikûmeta Almanyayê kiribû. **Rûdaw**

Li Wanê qedexeya çalakiyan careke din hat dirêjkirin

Li Parêzgeha Wanê ya Bakurê Kurdistanê, qedexeya hemû çalakiyên wek xwepêşandan, civînên çapemeniyê, grev û vedana konan bo dema 15 rojan hat dirêjkirin.

Li bajarên Bakurê Kurdistanê bi hincetên cuda qedexeyên bi dawî nabin. Li parêzgeha Wanê careke din qedexeya xwepêşandan û çalakiyan bo dema 15 rojên din hat dirêjkirin.

Li gorî daxuyaniya ku ji aliyê Walîtiya Wanê ve hatiye belavkirin, ji 29ê Çileyay 2022an heta 12ê Sibata heman salê, bo dema 15 rojan hemû çalakiyên wek xwepêşandan, meş, grevên birçîbûnê, vedana çadir û standan û çalakiyên wiha qedexeyê ne.

Di daxuyaniyê de tê îdfakirin ku bi armanca prensîpên serekî yên komarê, yekparçeyiya dewlet û netewe, bînpênkirina

maf û azadiyên kesên din, asayîşa xelkê û anîna aramiyê, rêgirtin li tawan, parastina maf û azadiyên xelkê, rêgirtin li belavbûna Coronayê biryara qedexekirina xwepêşandan û çalakiyan hatiye dayîn. Li gorî daxuyaniyê, biryara qedexekirinê wan çalakiyên fermî li xwe nagire ku ji aliyê parêzgar û qeymeqaman ve destûr bo wan tê dayîn.

Ji roja hewla derbeya 15ê Temuza 2016an ve ye li beşek ji parêzgehên Bakurê Kurdistanê berdewam qedexeyên çalakiyan tînin ragihandin û dema wan tê dirêjkirin.

Ev dema 6 salan e li parêzgehên Wanê û Colemêrgê qedexeya lidarxistina çalakiyan tê ragihandin û ew qedexeyên her 15 rojan carekê tê dirêjkirin. Herî dawî di 14ê Çileyay îsal de ew qedexeya li Wanê bo dema 15 rojan hatibû dirêjkirin. **Rûdaw**

Van'da 1'i kadın 2 kişi öldürüldü

Van'ın İpekyolu ilçesine bağlı Beşyol Meydanı civarında bulunan Rus Pazarı'nda çıkan silahlı kavgada 1'i kadın 2 kişi hayatını kaybetti.

Van'ın İpekyolu ilçesine bağlı Beşyol meydanı civarında bulunan Rus Pazarı'nda çıkan silahlı kavgada 1'i kadın biride erkek olmak üzere 2 kişi hayatını kaybetti.

Olay, Van'ın Beşyol mevkii Defterdarlık Caddesi üzerinde meydana geldi. İddiaya göre eli silahlı saldırgan, 65 ER 173 plakalı Tofaş marka araç içerisinde cinayet işledi. Olayda bir kadın ve bir erkek öldürüldü.

Kimliği belirsiz bir şahıs önce araç içerisindeki adamı kurşun yağmuruna tutarak öldürdü. Daha sonra araçtan inerek Rus Pazarı'na doğru kaçan 50 yaşlarındaki kadını kurşunla öldürdü.

Tekrar 65 ER 173 plakalı Tofaş marka araca yönelen saldırgan, olay yerinden kaçarak uzaklaştı. Olayla ilgili geniş çaplı operasyon başlatıldı. **BasNews**

HDP'den Erdoğan'a Öcalan yanıtı: Açın kapıları Öcalan'ın fikirleri neyse kamuoyu doğrudan duysun

HDP PM toplantısında konuşan Eş Genel Başkanlar Pervin Buldan ve Mithat Sancar, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın PKK Lideri Abdullah Öcalan'a ilişkin sarf ettiği sözlere dair "Açın İmralı'nın kapılarını Öcalan'ın fikirleri neyse kamuoyu doğrudan duysun" dedi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kafa karışıklığı yaratma hedefi olduğunu söyleyen Sancar, "HDP içinde çelişkiler yaratma gibi bir saik vardır. Bu planının tutmayacağını defalarca söyledik. Yapılması gereken basittir; İmralı'nın kapılarını açmaktır. İmralı'nın kapıları açılırsa avukatlar veya heyetlerle görüşmesi sağlanırsa, görüşlerini kendisinden duymak bütün Türkiye halklarının hakkı olarak yerine gelecektir. Bu kamuoyunun hakkıdır. Mutlak tecrit hukuksuzdur, siyaseten kabul edilemezdir, üstelik etik de değildir" ifadesini kullandı.

Sancar, Erdoğan'ın PKK Lideri Abdullah Öcalan'a ilişkin sarf ettiği sözlere dair de şunları söyledi: "Cumhurbaşkanı, Öcalan'a attığı sözler üzerinden manevralar yapmaktadır. Sesini çıkarma şansı olmayan bir siyasi aktörün sözlerini propaganda aracı haline getirmek hukuki değildir, kabul edilemezdir. Daha önce de söyledik; açın İmralı'nın kapılarını Öcalan'ın fikirleri neyse kamuoyu doğrudan duysun. Bunun dışında yapılan her türlü spekülasyon boştur, anlamsızdır. Bunun üzerinden HDP içinde karışıklık yaratma çabaları temelsizdir ve amacına da ulaşamayacaktır."

Erdoğan'ın İmralı-Edirne açıklamaları konusunda, herkesi hassas davranmaya çağırdıklarını söyleyen Buldan da "Sayın Öcalan'ın görüşlerini merak ediyorsanız açın İmralı'nın kapılarını, kendi fikrini kendisi söylesin. Bu konuda Mithat Hoca geniş bir değerlendirme yaptı ama bu hassasiyeti vurgulamak isterim" dedi. **BasNews**

Avukat Dilan Koç: Aileler Kürtçe seçmeli derslerde karşılaştıkları sorunları bize ulaştırırsınlar

Kürt Dil Hareketi (HezKurd) öncülüğünde başlatılan Kürtçe seçmeli ders kampanyasına çok sayıda sivil toplum kuruluşu katılarak ve bilfiil sahada çalışmalar yürüterek kampanyaya destek olmaya devam ediyorlar.

Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında okutulacak seçmeli dersler için takvim işlerken, öğrencilerin Kürtçe'nin Kurmancî ve Zazakî lehçelerini tercih etmesi için bir çok camianın ortaklaşarak yürüttükleri çalışmalar devam ediyor. Sosyal medya üzerinden kampanyalar önemli destek görürken, yaşanan yoğun ilgiden dolayı bu yıl Kürtçe seçmeli derslere talebin fazla olacağı belirtiliyor.

Kürt Dil Hareketi (HezKurd) Hukuk Komisyonu Gönüllüsü Avukat Dilan Koç, Kürtçe seçmeli dersler kampanyasını sahada yürütürken karşılaştıkları zorlukları Basnews'e şu şekilde değerlendirdi: "Bazı okul yönetimlerinin çıkardığı teknik sorunlar bizi rahatsız etmekte. Örneğin, hukuki olmayan bir biçimde, seçmeli ders formlarını veli ve öğrencilerin yerine dolduran okul yönetimleri var. Veya velilere gönderilen seçmeli ders dilekçelerinde, Kürtçe'ye yer verilmemesi gibi sansürle ile karşılaşıyoruz. Yada dersi seçen öğrenci ve velilere, Kürtçe öğretmen olmadığı için, farklı dersleri seçmeleri telkin ediliyor. Kısacası bilinçli velilerden bize gelen şikayetler bu yönde."

HezKurd Hukuk Komisyonu Gönüllüsü Dilan Koç Kürtçe seçmeli derslerin seçimi konusunda ebeveynlere çıkartılan zorlukların kanunen suç olduğuna dikkat çekerek şunları belirtti: "Bu gibi durumlarda hatırlatmak isterim ki, Kürtçe seçmeli ders sürecinde okul idarecilerinin benzer olası eylemlerinin 5237 sayılı Türk Ceza

Kanununun 257. Maddesinin 1. Fıkrası gereği görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunu belirtmek isteriz. Yine aynı eylemlerin Türk Ceza Kanununun 204. Maddesinde düzenlenen resmî belgede sahtecilik suçunu da oluşturduğu açıktır. Bu eylemlerde bulunan kişilerin her iki suçtan ayrı ayrı ceza alacağı bilinmelidir."

Avukat Dilan Koç açıklamasının devamında yaşanan sorunların aşılması için Kriz Masası oluşturduklarını ve hukuki destek sunmaya başladıklarını belirtti ve şunları ekledi: "Biliyorsunuz ki, seçmeli dersler konusunda bakanlık kararı ile seçme süreci 7 Şubat'a kadar uzatıldı. Biz de HEZKURD olarak, velilerimizin ve öğrencilerimizin sorunlarına, karşılaştıkları engellemelere cevap olmak hem de çözüm bulmak adına Kriz Masası oluşturduk ve hukuki destek sunacak bir Hukuk Komisyonu kurduk. Her iki oluşum da, birbiri ile koordineli bir şekilde çalışmakta. Elimizden geldiğince, çözüm konusunda cevap olmaya çalışıyoruz. Özellikle değerli barolarımızın hukuki desteği ve saygın medyamızın süreci yakından takip etmesi, bizlere kolaylık sağlıyor, ön açıcı

oluyor. Bu noktada, kampanyaya destek veren tüm saygın kurumlarımıza ve bireysel destek sunan tüm değerli şahsiyetlere teşekkür etmek istiyorum. Sivil iradenin gücü, meşru ve temel haklara ulaşmada sihirli bir değnek görevi görmektedir. Yeterki sivil ve kolektif bir duruş sergileyebilelim."

HezKurd Hukuk Komisyonu Gönüllüsü Dilan Koç açıklamasının sonunda şunları ifade etti: "HEZKURD olarak yürüttüğümüz saha çalışmalarımız devam etmekte. 7 Şubat'a kadar sürecek olan halk bilgilendirme kampanyamız tüm heyecanı ve hızı ile devam etmektedir. Şimdiye kadar 100 bin adede yakın broşür dağıtımı yapıldı. Bu saha çalışmamıza, üyelerimiz dışında, dışarıdan da gönüllü katılım oldukça fazla. Bu durum bizi Kürtçe'nin geleceği konusunda çok mutlu ediyor. Gelen taleplere karşılık vermek için, 60 bin broşür basım siparişi verdik. Önümüzdeki hafta, farklı il ve ilçelerde toplamda 30 noktada saha çalışmalarımız olacaktır. Hava muhalefeti nedeniyle bazı illerde faaliyetlerimize ara vermiştik, ama çalışmalarımıza tekrar kaldığımız yerden devam edeceğiz." **basnews.com**

DBP Diyarbakır İl Başkanı Seval Gülmez gözaltına alındı

Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) Diyarbakır İl Eş Başkanı Seval Gülmez bu sabah evine

giden polisler tarafından gözaltına alındı.

Diyarbakır Cumhuriyet

Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında 26 Ocak günü DBP Diyarbakır İl Örgütü'nün kentin Bağlar ilçesinde bulunan binasına polis baskını yapıldı. 7 saat boyunca süren aramada bazı dergi, kitap ve gazetelerle birlikte Özgür Kadın Hareketi (TJA) bayraklarına el konuldu.

Aynı sıralarda DBP İl Eş Başkanı Seval Gülmez'in evine de baskın yapıldı, içeride arama yapıldı. Yakalandığı Covid-19 salgını nedeniyle o sırada evinde karantinede bulunan Gülmez, karantina süresinin tamamlanmasıyla birlikte bu sabah tekrar evine giden polislerce gözaltına alındı. **BasNews**

Qazi Muhammed: "Artık düşmanlarınıza aldanmayın"

Bugün, yakın Kürt tarihinde önemli bir sayfa olan Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin 76.kuruluş yıldönümü.

Qadı Muhammed ve arkadaşları tarafından 22 Ocak 1946'da Doğu Kürdistan'ın Mahabat kentinin Çarçıra meydanında ilan edilen cumhuriyet'in ömrü kısa olsa da, Kürt halkının özgürlük mücadelesine büyük bir ivme kazandırmış, daha sonra ki görkemli mücadelelere zemin teşkil etmiştir.

Mahabat'ı işgal ederek Cumhuriyeti yıkan İran ordusu, 31 Mart 1947 tarihinde İlk Kürt Cumhurbaşkanı Qazi Muhammed'i, başbakan Hacı Baba Şeyh ve savunma bakanı Muhammed Hüseyinhan Seyfi Kadı'yı idam etti.

Kürtler bugünü Kürdistan şehitleri günü olarak anmaktadır.

Qazi Muhammed, Kürt cumhuriyetinin bayrağını, cumhuriyetin askeri güçlerinin komutanı Mela Mustafa Barzani'ye teslim etti.

HAK-PAR olarak, Qazi Muhammed ve arkadaşları şahsında, halkımızın haklı ve meşru özgürlük mücadelesinde yaşamlarını feda edenleri bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Qazi Muhammed'in vasiyeti

Bağışlayan ve Yüce Allah'ın adıyla / Binavê Xwedayê Dilovan û Mîhrîban.

Ey Kürd halkı!

Değerli kardeşlerim!

Zulüm ve baskı gören halkım!

Ben ömrümün son saatlerini yaşıyorum. Allah aşkına artık birbirinize düşmanlık etmeyin, sırt sırta verin, zorba düşmana ve zalimlere karşı durun. Kendinizi düşmana bedava satmayın.

Kürt halkının düşmanları çoktur, zorba ve acımasızdırlar. Her halkın, ulusun başarı sembolü, birliktir, işbirliği ve dayanışmadır. Birliğini sağlamayan, uyumu olmayan her halk, her zaman düşmanın baskısına maruz kalır, ezilir. Kürtlerin, yeryüzünde yaşayan öteki halklardan eksik bir yanı yoktur. Hatta siz yiğitliğinizle, fedakârlığınızla, baskıdan kurtulan halklardan daha ileridesiniz. Düşman, işinin gerektiği kadarıyla sizi ister ve işi bittikten sonra size hiç acımaz, sizi hiç affetmez. Düşmanlarının baskısından kurtulan halklar da sizin gibiydiler, ama onlar kurtuluş için birliklerini sağlamışlardı. Yeryüzündeki tüm halklar gibi artık siz de ezilmeyin. Birlik olursanız, birbirinizi kıskanmazsanız, kendinizi düşmana satmazsanız, siz de kurtulursunuz.

Kardeşlerim,

Artık düşmanlarınıza aldanmayın, Kürtlerin düşmanları hangi ulustan ve guruptan

olurlarsa olsunlar, düşmanlarımızdırlar, merhametsizdirler, vicdansızdırlar, size acımazlar. Sizi birbirinize kırdırırlar, yalan dolanlarla, para-pulla sizi karşı karşıya getirirler. Kürt halkının düşmanları içinde en zalimi, en mel'unu, en Tanrı tanımazı, en acımasızı Acem (İran)'dır. (İran) Kürtlere yönelik her türlü suçu işlemekten geri kalmaz, tüm tarihi boyunca Kürtlere düşman olmuş, kin gütmüştür, gütmektedir. İsmail Ağa'yı (Simko), kardeşi Cevher Ağa'yı, Mengur'lu Hamza Ağa'yı ve daha nicelerini, Kuran'a yemin ederek kandırdılar, kallesçe öldürdüler. Onlar, Acemlerin kendilerine iyi davranılacağına dair Kuran üzerine ettiği yemine

ve Acemlerin söz vererek, hileyle kandırıp yakaladığı, öldürdüğü büyüklerimizi çok düşündüm. Onlar her zaman aklımdaydılar ve ben hiç bir zaman Acemlere güvenmedim. Ama onlar buraya (Mahabad) dönmeden önce, yolladıkları mektuplarla, elçi olarak gönderdiği ünlü Kürt ve Farslarla, Acem devletinin, Şah'ın kendisinin kötü amaçları olmadığına, Kürdistan'da bir tek damla kan akıtmayacaklarına dair söz verdiler. Onların verdikleri sözün neticesini şimdi siz kendi gözlemlerinizle görüyorsunuz. Eğer aşiret reislerinin ihaneti olmasaydı, onlar kendilerini Acem hükümetine satmasaydılar, bunlar da bizim ve Cumhuriyetimizin başına gelmezdi.

resulü, halkım ve vatanın huzuruna yüz akıyla çıkacak bir ölümü istedim. Bu, benim için bir zaferdir.

Sevdiklerim,

Kürdistan tüm Kürtlerin evidir. Her evde, ev sakinlerine bildikleri iş verilir. Artık ötekilerin kıskanma hakkı yoktur. Kürdistan da böylesi bir evdir. Eğer siz birisinin bu evde çalışabileceğini biliyorsanız, bırakın çalışsın.

Onun işine taş koymak olmaz artık. Sizden birisinin omuzlarında büyük sorumluluklar olmasından, yerine getireceği, sorumluluk duyacağı bilinenlerin payına büyük işler düşmesinden ve onun da bu işleri yapmasından üzüntü duymak olmaz. Emin ol ki Kürt kardeşin kindar düşmandan

inanın, iman edin, dini vecibeleri yerine getirmede güçlü olun.

2- Aranızdaki birlik ve uyumu koruyun, birbirinize kötülük yapmayın, özellikle sorumluluk ve hizmet alanında tamahkar olmayın.

3- Düşmanın sizi aldatması için, eğitim seviyenizi yükseltin.

4- Düşmana özellikle Aceme inanmayın. Çünkü Acem birkaç açıdan sizin düşmanınızdır. Dininizin, ülkenizin, halkınızın düşmanıdır. Tarih ispat etmiştir ki Kürtler aleyhine sürekli bahane aramıştır. En küçük suçlarda dahi Kürtleri öldürüyorlar, Kürtlere karşı her türlü suçu işlemekten geri kalmıyorlar.

5- Bu dünyada, birkaç günlük ve önemsiz bir yaşam uğruna kendinizi düşmana satmayın, çünkü düşman düşmandır, düşmana güvenilmez.

6- Birbirinize, siyasi, maddi, manevi ve namus alanlarında ihanet etmeyin. Çünkü hain, Allah'ın, insanların huzurunda suçludur, ihanet döner haini vurur.

7- Eğer sizden birisi, ihanet etmeden işini yapıyorsa, kendisine yardımcı olun, kıskançlık ve tamah için kendisine karşı durmayın, ya da Allah göstermesin onun hakkında yabancıların ajanı olmayın.

8- Bu vasiyetimde cami, hastane ve okullar hakkında yazdıklarımın yerine getirilmesini talep edin, bunlardan yararlanın.

9- Diğer halklar gibi baskı ve zulümden kurtulmak için mücadele etmekten geri durmayın. Dünya malı önemli değildir. Eğer vatanınız varsa, özgür ve serbestseniz, o zaman her şeyiniz var demektir, malınız, mülkünüz, devletiniz, ülkeniz, saygınlığınız da olacaktır.

10- Allah'a olan can borcu dışında, kimseye borcum olduğunu zannetmiyorum. Ama eğer az ya da çok, borçlu olduğum birisi çıkarsa, ben geriye çok mal-mülk bıraktım, gidip varislerimden borcunu istesin.

Birbirinizi tutmadığınız müddetçe başarılı olamazsınız. Birbirinize zulüm etmeyin. Çünkü Allah zalimleri çok erken yok eder. Zulüm ortadan kalkacak, bu Allah'ın sözüdür, Allah zalimden intikam alır.

Bu sözleri kulağınıza küpe edeceğinizi umud ediyorum. Allah sizi düşmanlarınız karşısında zaferle ulaştırsın.

Sadi'nin buyurduğu gibi:

Amacımız nasihatî, yaptık.

Sizi Allah'a havale ettik,

gidiyoruz.

Halkının ve vatanının hizmetçisi Qazî Mihemed.

Hak ve Özgürlükler Partisi

HAK-PAR Basın Bürosu

safça inandılar. Bugüne kadar olan tarih boyunca hiç kimse, Acemlerin sözlerine sadık kaldıklarını, Kürtlere verdikleri sözü tutup vaatlerini yerine getirdiklerini görmemiştir. Küçük bir kardeşiniz olarak size diyorum ki, Allah aşkına, birbirinizi tutun, birbirinize destek olun. Emin olun ki, eğer Acem size bal veriyorsa mutlaka içine zehir katmıştır. Acemlerin yalan vaatlerine, sözlerine kanmayın, eğer Kurana bin kez el basıp söz verse de amacı sizi kandırmaktır, hile yapmaktır. Ben ömrümün son saatlerini yaşıyorum. Diyorum ki size doğru yolu göstermek için elimden gelen her şeyi yaptım, canla başla mücadele ettim, bu uğurda gevşek davranmadım. Şimdi de size diyorum ki artık Acemlere inanmayın, onların Kuran'a el basarak verdikleri söze inanmayın. Size nasihat ediyorum ki yüce Allah aşkına vaatlere artık kanmayın. Çünkü onlar ne Allah'ı tanıyorlar, ne peygambere, ne kıyamet gününe, ne Allah huzurunda hesap vermeye inanıyorlar. Onların nezdinde, Müslümanda olsanız, Kürt olduğunuz için suçlusunuz, onların düşmanısınız, malınız onlara helaldir.

Benim verdiğim söz "Sizi kötü kalpli düşmanın eline bırakıp gitme" değildi. Ben geçmişimizi

Sizlere nasihatim, vasiyetim odur ki; çocuklarınızı okutun. Eğitim dışında, bizim diğer halklardan hiç bir eksikimiz yoktur. Halklar kervanından kopmamak için okuyun, okumak düşmana karşı en etkili silahtır.

Emin olun, bilin ki, eğer uyunuz, birliğiniz, eğitiminiz iyiye, düşmana karşı zafer kazanırsınız. Benim, kardeşimin ve amcaoğullarımın öldürülmesi, gözünüzü korkutmasın. Amaçlarımıza ulaşana kadar daha bizim gibi birçok kişi, bu yolda öleceklerdir. Eminim ki bizden sonra da başka kişiler riyakârca aldatılarak ortadan kaldırılacaktır.

Eminim ki bizden sonra birçok kişi, bizden yetenekli ve bilinçli de olsalar, Acemlerin kurduğu tuzağa düşecekler. Ama umut ederim ki bizim ölmemiz, bağı yanık Kürtlere, ibret olur, ders alırlar.

Size bir diğer vasiyetim de şudur: Halkın mutluluğunu, iyiliğini isteyin. Halk sizin yardımcınız olursa, eminim ki siz de Allah'ın yardımıyla başarıya ulaşacaksınız. "Sen niye başarıya ulaşamadın" diyebilirsiniz. Cevap olarak diyorum ki, "Vallahi ben başarılı oldum. Ben halkın ve vatanın uğruna malımı, canımı veriyorum. Bundan daha büyük bir başarı, nimet olur mu?" İnanın ki ben her zaman Allah'ın, onun

daha iyidir. Eğer omuzlarımda büyük sorumluluk olmasaydı, ben bugün darağacı altında olmayacaktım. Birbirinize karşı tamahkar olmayın. Bizim emirlerimizi yerine getirmeyenler, sadece emirleri yerine getirmemekle kalmıyorlardı, bize tam bir düşman gibi davranıyorlardı. Şimdi onlar çocukları arasında ve derin uykudalar. Biz kendimizi halkın hizmetçisi olarak gördüğümüz için, halka hizmet ettiğimiz için darağacının altındayız ve ben son saatlerimi vasiyetimi yazarak geçiriyorum. Eğer omuzlarımda büyük bir sorumluluk olmasaydı, ben de çocuklarımda arasında, derin uykuda olurdum. Oysa ben şu anda ölümünden sonra yapmanız gerekenler konusunda nasihatlerimi yazıyorum. Ve eminim ki eğer sizden biri benim sorumluluğumu almış olsaydı, şimdi o darağacı altında olacaktı. Allah'ın rızasını almak için, halkının hizmetkârı olan bir Kürt olarak, omuzlarımdaki sorumluluk gereği aşağıdaki nasihatleri ediyorum. Umud ederim ki, şu andan itibaren dersler çıkarır, nasihatlerime uyarınız, Allah'ın yardımıyla düşmana karşı zafer kazanırsınız.

1- Allah'a, peygambere (Allah'ın selamı üstüne olsun) ve Allah'ın yanında olan her şeye

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çiyê? Ev **ave**.
Bu nêdir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

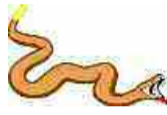
diran

Ev çiyê? Ev **dirane**.
Bu nêdir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çiyê? Ev **agire**.
Bu nêdir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çiyê? Ev **mare**.
Bu nêdir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çiyê? Ev **bizine**.
Bu nêdir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çiyê? Ev **balone**.
Bu nêdir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çiyê? Ev **bacane**.
Bu nêdir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çiyê? Ev **otomobile**.
Bu nêdir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çiyê? Ev **taCe**.
Bu nêdir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çiyê? Ev **canîe**.
Bu nêdir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çiyê# Ev **Cûcîke**.
Bu nêdir? Bu cûcêdir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finCan

Ev çiyê# Ev **finCane**.
Bu nêdir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çiyê? Ev **çave**.
Bu nêdir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

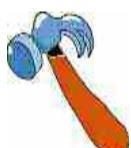
çêlek

Ev çiyê? Ev **çêleke**.
Bu nêdir? Bu inêkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

çaynîk

Ev çiyê? Ev **çaynîke**.
Bu nêdir? Bu çaynîkdir.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çiyê? Ev **çakûçe**.
Bu nêdir? Bu çêkîcdır.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

Dd

defter

Ev çiyê? Ev **dêftere**.
Bu nêdir? Bu dêftêrdır.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çiyê? Ev **dare**.
Bu nêdir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

dest

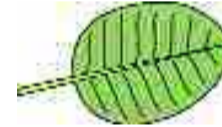
Ev çiyê? Ev **deste**.
Bu nêdir? Bu êldır.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çiyê? Ev **dile**.
Bu nêdir? Bu ürêkdır.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

Ee

belg

Ev çiyê? Ev **belge**.
Bu nêdir? Bu yapraqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

elok

Ev çiyê? Ev **eloke**.
Bu nêdir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

ker

Ev çiyê? Ev **kere**.
Bu nêdir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çiyê? Ev **zebeşe**.
Bu nêdir? Bu qarqızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

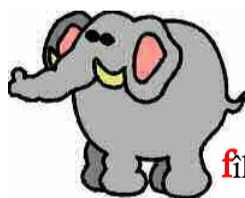
Ev çiyê? Ev **êlege**.
Bu nêdir? Bu jiletêdir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çiyê? Ev **hêke**.
Bu nêdir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

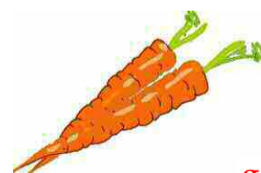
fîl

Ev çiyê? Ev **fîle**.
Bu nêdir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elephant.

fîrok

Ev çiyê? Ev **fîroke**.
Bu nêdir? Bu tøyarêdir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çiyê? Ev **gizêre**.
Bu nêdir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carrot.

gêzî

Ev çiyê? Ev **gêziye**.
Bu nêdir? Bu süpürgêdir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çiyê? Ev **pêye**.
Bu nêdir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

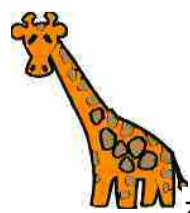
kêr

Ev çiyê? Ev **kêre**.
Bu nêdir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çiyê? Ev **fînde**.
Bu nêdir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çiyê? Ev **zerafeye**.
Bu nêdir? Bu zürafêdir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çiyê? Ev **goreye**.
Bu nêdir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

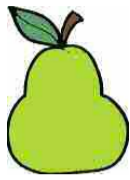

guh

Ev çiyê? Ev **guhe**.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

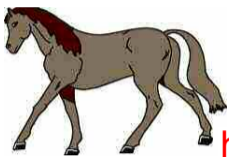
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirç

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

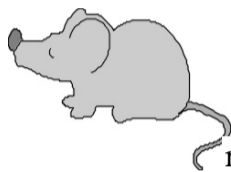
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev lînge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev miške.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

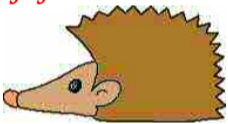

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gêmîdir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

Ev çîye? Evjûjîye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

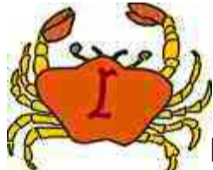
roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

rojname

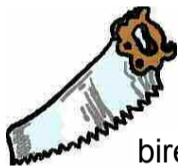
Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

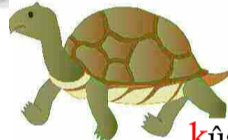
Ev çîye? Ev kevjale.
Bu nêdir? Bu xərcəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

Kk

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşığıdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî

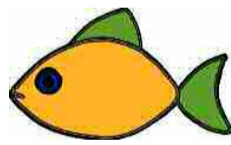
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

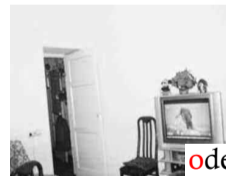
Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbîndir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

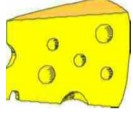

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyê? Ev penîre.
Bu nêdir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

pîvaz

Ev çiyê? Ev pîvaze.
Bu nêdir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyê? Ev perçemeke.
Bu nêdir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyê? Ev pênûse.
Bu nêdir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

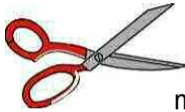

beq

Ev çiyê? Ev beqe.
Bu nêdir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyê? Ev qaze.
Bu nêdir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyê? Ev meqese.
Bu nêdir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyê? Ev portqale.
Bu nêdir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

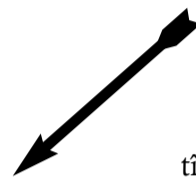
şêr

Ev çiyê? Ev şêre.
Bu nêdir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

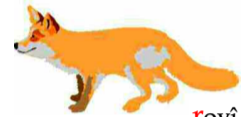
kêwrîşk

Ev çiyê? Ev kêwrîške.
Bu nêdir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyê? Ev tîre.
Bu nêdir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyê? Ev roviye.
Bu nêdir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyê? Ev sêve.
Bu nêdir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyê? Ev stêrke.
Bu nêdir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyê? Ev şûre.
Bu nêdir? Bu qilıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyê? Ev şeye.
Bu nêdir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

Tt

tîr

Ev çiyê? Ev tiriye.
Bu nêdir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyê? Ev tûtiye.
Bu nêdir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyê? Ev seye.
Bu nêdir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyê? Ev sêvike.
Bu nêdir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyê? Ev şîre.
Bu nêdir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

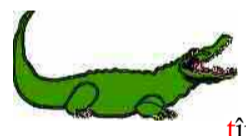
şûşe

Ev çiyê? Ev şûşeye.
Bu nêdir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyê? Ev pirtûke.
Bu nêdir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyê? Ev tîmsahe.
Bu nêdir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyê? Ev utiye.
Bu nêdir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyê? Ev guhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyê? Ev bilûre.
Bu nêdir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyê? Ev brûske.
Bu nêdir? Bu ıldırımđır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyê? Ev çave.
Bu nêdir? Bu gözđür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

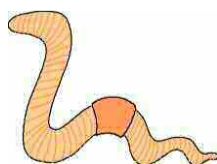
keVok

Ev çiyê? Ev keVoke.
Bu nêdir? Bu göyörçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyê? Ev gule.
Bu nêdir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyê? Ev kurme.
Bu nêdir? Bu qurđdur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyê? Ev çûke.
Bu nêdir? Bu quşđur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyê? Ev dupişke.
Bu nêdir? Bu əqrəbđdir.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skorpion.

bivir

Ev çiyê? Ev bivire.
Bu nêdir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

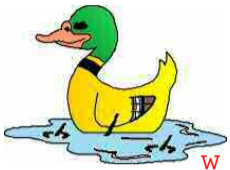

berçavik

Ev çiyê? Ev berçavike.
Bu nêdir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

werdek

wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şêkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ew r

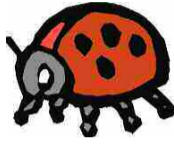

kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewê.
Bu nêdir? Bu kêklickir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

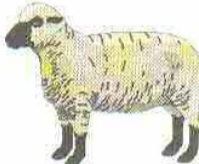
xanî

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendîr.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdir.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardîr.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

1

yek

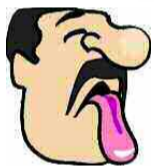

çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirilî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Ii	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, limon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Ûu	Юю	Ûü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Weçîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Пешмерга получили военную помощь США

Министерство пешмерга Регионального правительства Курдистана (КРГ) получило очередную партию грузовиков и ковшовых погрузчиков в рамках программы помощи министерства обороны США для борьбы с "Исламским государством" (ИГ).

Заместитель директора группы военных советников "Север" полковник США Джеффри Тодд Берроуз сообщил 27 января, что силы пешмерга получили грузовики, которые помогут мобильности и материально-техническим возможностям курдских сил для продолжения борьбы против ИГ.

"Возможность быстро и эффективно оказывать поддержку пешмерга на передовой позволяет им оказывать растущее давление на ИГИЛ за счет увеличения оперативной досягаемости и потенциала".

"Коалиция гордится тем, что сотрудничает с пешмерга и ИСБ [иракскими силами безопасности] и осуществляет нашу миссию консультирования, помощи и обеспечения", — заключил полковник Берроуз.

Премьер Ирака призвал страны не ограничивать авиасообщение с республикой на фоне атаки

Премьер-министр Ирака Мустафа аль-Казими призвал страны мира не вводить ограничения на авиасообщение с арабской республикой на фоне совершенного в пятницу ракетного обстрела международного аэропорта Багдада. Об этом сообщил иракский телеканал Al Sumaria.

"Призываю дружественные Ираку страны на региональном и международном уровнях не вводить ограничения на поездки или воздушные перевозки в Ирак и из него. Это станет вкладом в удержание терроризма от достижения его целей", - цитирует телеканал главу иракского правительства.

По мнению аль-Казими, это нападение является "вероломным террористическим актом", направленным на "подрыв репутации Ирака", а также попыткой "поставить под угрозу соответствие иракских аэропортов международным стандартам".

В пятницу по главной воздушной гавани Ирака были выпущены шесть ракет. Как пояснила пресс-служба сил безопасности республики, все снаряды упали недалеко от взлетно-посадочной полосы и здания аэропорта. В результате инцидента повреждения получили два находившихся на стоянке гражданских авиалайнера, принадлежащих авиакомпании Iraqi Airways. В авиакомпании заявили, что инцидент не повлиял на работу столичного аэропорта, внутренние и международные рейсы осуществляются в штатном режиме.

kurdistan.ru

В Ираке объяснили, почему курдское ополчение не получило американские беспилотники

В Ираке назвали факторы, не позволяющие курдскому ополчению пешмерга получить американские разведывательные беспилотники, сообщает курдское агентство Rudaw.

Министр пешмерги в правительстве Иракского Курдистана Шорш Исмаэль заявил 26 января: "Есть препятствия со стороны министерства обороны Ирака... К сожалению, шовинизм всё ещё остается в некоторых федеральных учреждениях и стал препятствием".

Ещё одной причиной он назвал бюрократизм, присутствующий в иракских учреждениях. Исмаэль также высказался об иракских чиновниках: "В этих учреждениях оказались люди, которые не верят в федерализм, федеральное правительство или, может быть, даже в конституцию".

EADaily напоминает, что США заложили в бюджет на 2022 год поставку пяти беспилотных летательных аппаратов PUMA для пешмерги в рамках помощи по борьбе с "Исламским государством" (организация запрещена в РФ).

Премьер-министр Барзани приветствует расширение миссии Германии в Ираке и Курдистане

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани приветствовал решение парламента Германии возобновить военную миссию страны в Ираке и Курдистане.

Решение оставить немецкие войска в Ираке как минимум до конца декабря было впервые принято правительством 12 января. Однако оно требовало ратификации Бундестагом, который сегодня утвердил продление на девять месяцев. Мандат был одобрен подавляющим большинством депутатов: 555 членов парламента проголосовали за продление, 110 проголосовали против и один депутат воздержался.

"Я решительно приветствую решение парламента Германии возобновить миссию бундесвера в Ираке, в том числе в Курдистане", — написал премьер-министр Барзани в

Twitter в пятницу, 28 января. "Этот мандат и поддержка Международной коалиции имеют решающее значение для войны с ИГИЛ и обучения сил пешмерга и иракской армии".

Это решение также приветствовал отдел внешних связей "Демократической партии Курдистана" (ДПК), подчеркнувший важность поддержки правительства и армии Германии

для Курдистана в его борьбе с терроризмом.

"Мы приветствуем решение Бундестага Германии о продлении мандата немецких войск в Ираке и Курдистане еще на 9 месяцев. Народ и правительство Курдистана высоко ценят постоянную поддержку правительства и войск Германии в борьбе с ИГИЛ", — говорится в кратком онлайн-заявлении. kurdistan.ru

Премьер-министр Ирака и спецпредставитель ООН обсудили сотрудничество в области безопасности

29 января премьер-министр Ирака Мустафа аль-Казими принял специального представителя Генерального секретаря ООН по Ираку (МООНСИ) Жанин Хеннис-Пласшерт, чтобы обсудить ситуацию с безопасностью и сотрудничество между сторонами.

В заявлении МООНСИ сказано, что стороны обменялись мнениями о "политической ситуации и ситуации с безопасностью, а также о сотрудничестве между Ираком и ООН", и что посол ООН "подтвердила поддержку ООН Ираку в решении проблем".

Согласно пресс-релизу канцелярии Казими, премьер-министр подтвердил "стремление Ирака укрепить свои региональные и международные отношения для укрепления безопасности и стабильно-

сти в Ираке и регионе, и принять концепцию устойчивого развития на благо иракского народа" и "дружественных миролюбивых народов".

Встреча проходит в то время, когда Ирак борется с различными проблемами безопасности и политическими проблемами перед избранием нового премьер-министра и президента страны.

В стране было совершено несколько взрывов в штаб-

квартирах политических партий и в резиденциях официальных лиц.

В пятницу утром по международному аэропорту Багдада было выпущено шесть ракет, одна из которых попала в пассажирский самолет.

Резиденция спикера иракского парламента Мохаммеда аль-Халбоуси в минувший вторник подверглась ракетному обстрелу. Ранены четыре мирных жителя. kurdistan.ru

Иран: атака в аэропорту Багдада была направлена на дестабилизацию обстановки в Ираке

Министерство иностранных дел Ирана 29 января осудило ракетный обстрел международного аэропорта Багдада, произошедший в пятницу, заявив, что это была попытка дестабилизировать Ирак. Рано утром 28 января по аэропорту иракской столицы было выпущено шесть ракет, в результате чего была повреждена взлетно-поса-

дочная полоса и гражданский самолет, но никто не пострадал. Это было последнее из череды нападений, в которых США обвиняют поддерживаемых Ираном шиитских ополченцев.

"Такие подозрительные действия привели к нестабильности и беспорядкам в Ираке, открыв дорогу недоброжелателям и повстанцам, и повлияв на работу правительства с иракскими гражданами", — говорится в заявлении официального представителя МИД Ирана Саида Хатибзаде. Курдистан, Турция, Организация Объединенных Наций и ряд других региональных субъектов осудили нападение, которое иракское правительство охарактеризовало как попытку подрывать региональную роль страны. Нападение побудило "Kuwait Airways" приостановить полеты в Ирак. kurdistan.ru

Официальные лица Курдистана и Генеральный консул Кореи подчеркивают важность связей Эрбиля и Сеула

Уходящий Генеральный консул Кореи Чхве Кванг-Джин 24 января встретился с высшими курдскими официальными лицами, чтобы обсудить двусторонние связи между Эрбилем и Сеулом и попрощаться в связи с окончанием своей миссии.

Кванг-Джин был принят президентом "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масудом Барзани, который назвал его близким другом курдского народа и пожелал ему успехов. Согласно пресс-релизу штаб-квартиры Барзани, они также обсудили

последние политические события в Ираке и в регионе в целом.

Генеральный консул Кореи был также принят премьер-министром Масруром Барзани, который "поблагодарил уходящего генерального консула за его вклад в укрепление связей между Курдистаном и Южной Кореей, и пожелал ему удачи в его будущих миссиях".

"Генеральный консул выразил благодарность КРГ [Региональному правительству Курдистана] за сотрудничество, отметив, что он всегда будет считать регион своим вторым домом и никогда не забудет гостеприимство курдского народа", говорится в сообщении канцелярии премьер-министра. kurdistan.ru

ВОЗ доставила в Курдистан 20 тонн медикаментов

"Всемирная организация здравоохранения" (ВОЗ) 22 января передала более 20 тонн медицинского оборудования министерству здравоохранения Иракского Курдистана.

Поставка включает различные устройства неотложной медицинской помощи, механические кровати и кровати для отделений интенсивной терапии, средства индивидуальной защиты (СИЗ) и медицинскую мебель. Все это будет способствовать повышению качества медицинских услуг и эффективности местных органов здравоохранения.

"Я доволен уровнем сотрудничества между министерством здравоохранения Иракского Курдистана и ВОЗ и хотел бы поблагодарить за все усилия, приложенные для этой постоянной поддержки", — сказал министр здравоохранения Регионального пра-

вительства Курдистана (КРГ) д-р Саман Барзанджи. "Эта поставка предметов первой необходимости, несомненно, изменит качество и количество медицинских услуг, предоставляемых в наших медицинских учреждениях. Теперь сотням тысяч людей обеспечен лучший доступ к основным и неотложным медицинским услугам, включая лечение "COVID-19".

Со своей стороны, представитель ВОЗ и глава миссии в Ираке д-р Ахмед Зуитан заявил, что "эта партия дополняет предыдущую экстренную и спасательную помощь, предоставленную для обеспечения реагирования местных органов здравоохранения на новый всплеск случаев заболевания, вызванного вариантом [коронавируса] "Омикрон".

"Мы обеспокоены недавним увеличением числа случаев забо-

левания, которое мы рассматриваем как призыв к коллективным действиям по продвижению местных усилий по профилактике и вакцинации. ВОЗ и министерство здравоохранения как на центральном уровне, так и на региональном уровне Курдистана преследуют одну и ту же цель: работать над защитой иракцев и спасением жизней посредством доступных, устойчивых и недорогих качественных медицинских услуг по всей стране", — добавил д-р Зуитан.

В 2021 году ВОЗ в Ираке поддержала курдское министерство здравоохранения медицинским оборудованием и фармацевтическими препаратами на сумму более 2,5 млн долларов США. Эта поддержка помогла расширить предоставление основных и неотложных медицинских услуг и внесла продуктивный вклад в удовлетворение острых медицинских потребностей населения курдского региона, в котором по-прежнему проживает почти четверть миллиона сирийских беженцев и более 1 миллиона перемещенных иракцев.

"Всемирная организация здравоохранения" в Ираке выразила благодарность за щедрый вклад Германии, "Агентства США по международному развитию" (USAID), а также Кувейта в финансирование этой поддержки. kurdistan.ru

Хакеры взломали иранское ТВ и пожелали смерти Хаменеи

Государственный канал иранского телевидения подвергся хакерской атаке. На какое-то время трансляция новостных выпусков прервалась и зрители увидели изображения диссидентов, находящихся в изгнании, а также перечеркнутые портреты духовного лидера. Это произошло 27 января в 15.00 по местному времени. По первому каналу ТВ были показаны портреты диссидентов из Моджахеда-Халк (МЕК, организации моджахедов иранского народа). На изображение был наложен голос, прославляющий Массуда и Марьям Раджави (лидеров МЕК) и желающий смерти высшему руководи-

телю Ирана Али Хаменеи. Управление государственного телевидения Ирана назвало этот инцидент "взломом" и сообщило, что начато расследование.

Вторжение в эфир госканала — выявило серьезную брешь в защите иранского ТВ, которое, как считается, контролируется службами безопасности Корпуса стражей исламской революции. Таких инцидентов не было в течение долгого времени, передает Times of Israel со ссылкой на AP.

Марьям Раджави находится в Албании. Массуд Раджави давно не появлялся на людях и предположительно умер. kurdistan.ru

Парламент Ирака назначил на 7-го февраля выборы нового президента

Парламент Ирака заявил 27 января о назначении 7-го февраля датой проведения специальной сессии и избрания нового президента страны. Решение было принято во время встречи, проведенной спикером парламента Мохаммедом аль-Халбоуси и двумя его заместителями.

Согласно заявлению, 31 января законодательный орган объявит имена более 40 кандидатов в президенты.

С 2003 года пост спикера парламента зарезервирован за арабами-суннитами, в то время как шииты занимают пост премьер-министра, а курды назначают президента Ирака.

Что касается этого года, то у двух основных курдских партий, "Демократической партии Курдистана" (ДПК), получившей 31 место на последних выборах в Ираке, и "Патриотического союза Курдистана" (ПСК), получившего 17 мест, есть свои кандидаты на пост будущего президента Ирака. kurdistan.ru

СМИ: иракские пилоты объявили о проведении сидячей забастовки в аэропорту Багдада

Пилоты иракской авиакомпании Iraqi Airways объявили о решении провести забастовку в международном аэропорту Багдада и не выходить в рейсы в течение нескольких часов, если министерство транспорта страны не удовлетворит выдвинутые ими требования. Об этом говорится в опубликованном в четверг заявлении Ассоциации иракских пилотов гражданской авиации.

"В связи с необдуманными решениями руководства Iraqi Airways, которые затрагивают международные стандарты безопасности и условия работы летных экипажей, было принято решение о проведении в международном аэропорту Багдада сидячей забастовки", — указывается в заявлении, которое процитировал иракский новостной портал SHFAQ News. Отмечается, что пилоты гражданских самолетов "выйдут на забастовку 1 февраля с 08:00 до 11:00 по местному времени (совпадает с московским) и в этот период не будут выполнять никаких рейсов".

Пилоты Iraqi Airways выдвинули 13 требований, среди которых "расследование на предмет коррупции договоров, заключенных с другими авиакомпаниями и агентами", "возвращение Iraqi Airways всех прав в качестве единственного национального авиаперевозчика", закрытие отдельных офисов, которые по их мнению, "являются бесполезными". Кроме того, сотрудники авиакомпании требуют "предоставления государственной поддержки для обеспечения финансовой независимости компании", оплаты "рабочих расходов", включая медосмотр и получение летной лицензии. kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 04 (468) 25 - 31 января 2022-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Барзани и Садр обсудили политические события в Ираке

Курдский лидер, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масруд Барзани 25 января провел телефонный разговор с иракским шиитским лидером "Движения садристов" Муктадой ас-Садром, чтобы обсудить последние политические события в стране.

Штаб главы ДПК сообщил в кратком пресс-релизе, что

Барзани и Садр подчеркнули необходимость сотрудничества между всеми компонентами "для достижения интересов Ирака".

В отдельном заявлении пресс-службы ДПК по международным отношениям сказано, что стороны "обсудили последние шаги по формированию нового правительства после решения Федерального верховного

суда в пользу конституционности первой сессии федерального парламента".

Федеральный верховный суд Ирака во вторник заявил, что первая сессия парламента была конституционной. Это было ответом на претензии депутатов Махмуда Машхадани и Басима Хашана, которые подали иск, утверждая, что 9 января во время первой сессии парламента, когда Мухаммед аль-Халбоуси был повторно избран спикером, были совершены правовые и конституционные нарушения.

Пресс-секретарь ДПК Махмуд Мохаммед приветствовал решение Федерального верховного суда и сказал, что этот шаг ускорит конституционный процесс создания правительства. kurdistan.ru

После ракетного обстрела аэропорта Багдада Кувейт приостановил полеты в Ирак

28 января компания "Kuwait Airways" объявила о приостановке полетов в Ирак из-за опасений по поводу безопасности в связи с растущим числом нападений на международный аэропорт Багдада.

"Kuwait Airways сообщает, что полеты в Республику Ирак временно приостановлены на основании инструкций, изданных Главным управлением гражданской авиации Кувейта, в связи с текущей ситуацией в Иракской Республике", — сообщил национальный авиаперевозчик страны в Твиттер.

Утром 28 января шесть ракет поразили международный аэропорт Багдада, где дислоцированы военные советники США и Международной коалиции. В результате атаки были повреждены пассажирский самолет и взлетно-посадочная полоса. Власти усилили меры безопасности в столице. Атака получила широкое осуждение

со стороны региональных и международных партнеров Ирака, включая Организацию Объединенных Наций.

Никто не взял на себя ответственность за нападение, но, по мнению экспертов, за ним, как и за многими подобными атаками, стоят поддерживаемые Ираном шиитские ополченцы.

Премьер-министр Масруд Барзани решительно осудил атаку. "Неоднократные нападения, в том числе на международный аэропорт Эрбиля в прошлом, угрожают

стране, ее народу и нашей общей безопасности", сказано в его заявлении.

Миссия ООН по содействию Ираку (МООНСИ) выступили с осуждением нападения и выразила обеспокоенность по поводу "опасного прецедента". Те, кто стоят за недавними нападениями в Ираке, похоже, пользуются безнаказанностью, действуют безрассудно и подвергают страну катастрофическим последствиям, заявили в Миссии ООН. kurdistan.ru

Премьер-министр Барзани прибыл в ОАЭ

25 января премьер-министр Иракского Курдистана Масруд Барзани прибыл с официальным визитом в Объединенные Арабские Эмираты, чтобы изучить возможности экономического сотрудничества и обсудить региональную безопасность с местным руководством. Он был принят шейхом Мохаммедом бен Заидом Аль Нахайяном, наследным принцем Абу-Даби и заместителем Верховного главнокомандующего вооруженными силами Объединенных Арабских Эмиратов, для обсуждения двусторонних отношений и возможностей расширения экономических возможностей. Как говорится в заявлении курдского премьера, опубликованном в его ленте в Facebook, в ходе встречи они "подчеркнули [необходимость] укрепление дружбы и сотрудничества между Курдистаном и ОАЭ и обсудили последние события в регионе". По мнению курдского премьера, партнерство между Курдистаном и ОАЭ открывает много возможностей. kurdistan.ru

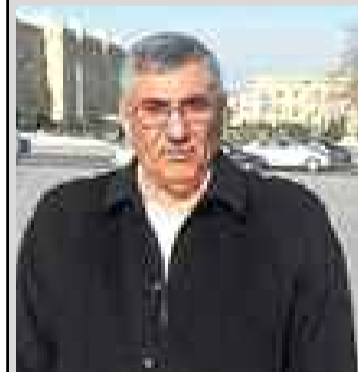
REHMA XWEDÊ LÊBE

Îro 25-01-2022-ê sale dîsa xeberek dilêş û nebixêr me bihîst. Xanbabayê Mehemedê Eyyûb çû dinya heq, ser dilovanîya xwe. Rehma Xwedê lêbe, cihî Wî Bihûştbe.

Ser navê "Yektîya Civata Kurdên Azerbaycanê" û rêdaksîon û xwandenên rojnama "Diplomat"ê bona wefatkirina

XANBABAYÊ MEHEMMEDE EYYÛB

Serxwaşiyê didine malbeta wîye xemgîn û qewm pizmamên wuye dilêş. Serê we, malbetê saxbe ji Xwedayê mezin dilxwazara sebrê dixwazin Rehma Xwedê lêbe, cihê wî Cînetbe.

Bu gün 25-01-2022-ci ildə acı bir xəbər bizi sarsıtdı. Yaxın qohumumuz **Xanbaba Məhəmməd oğlu Eyyubov**

vaxtsız dünyasını dəyişib və Allahın Dərgahına qovuşub. Allah rəhmət etsin. Rəhmətlik Xanbabanın vəfatı ilə bağlı "Azerbaycan Kürdləri İctimai Birliyi"-nin və "Diplomat" qəzetinin idarə heyəti və oxucuları adından başsağlığı veririk. Allahdan kədərli, qəmli ailəsinə və qohum-əqrabasına səbr diləyirik, Allah səbr versin, məkanı Cənnət olsun. Allah O dünyasını versin, birdaha məkanı Behişt və Cənnət olsun. Amin.

REHMA XWEDÊ LÊBE

Îro 27-01-2022-ê salê xebereke nebixêr hat, kurapêmin-kurmamêmin Qaçayê Hesenê Musa bê wext çû ser dilovanîya xwe. Ji Xwedayê mezin û dilovan jêra rehmeta Xwedê hîvî tikin.

Ser navê "Yektîya Civata Kurdên Azerbaycanê" û rêdaksîon û xwandenên rojnama "Diplomat"ê bona wefatkirina

QAÇAYÊ HESENÊ MÛSA

Serxwaşiyê didine brayên wî Bala, İnkilab, Sûrxay û malbeta wî. Rehma Xwedê lêbe, cihê wî Cînetbe.

Bu gün 27-01-2022-ci ildə acı bir xəbər bizi sarsıtdı. Əmioğlum **Əliyev Qaçay Həsən oğlu** qəfildən, cavan yaşında dünyasını dəyişib və Allahın Dərgahına qovuşub.

Allah ailəsinə, qardaşları Balaya, İnkilaba, Suxaya, bacısına və qohum əqrabamıza səbr versin, məkanı Cənnət olsun. Allah O dünyasını versin, bir daha məkanı Behişt və Cənnət olsun. Amin.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Ramiz Qərib

Xüsusi müxbir:

Tariyel Cəlil

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soçaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500